Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem.

NAJER FOLKSBLAT פּרייז 20 גראָשען

היינט 8 זייטען.

נייער פאָלקסבלאַט

אומפּאַרטייאישע פּאָליטיש־געזעלשאַפטליכע טאָג־צייטונג

Nr. 248/1543 | Łódź, Czwartek 25 października 1928 r. | זעקסטער יאהרגאנג | לאָדז, דאָנערשטאָג, יא מרחשון תרפ"ט | Nr. 248/1543

Adres Redakcji i Administracji: Łódź, Piotrkowska 21, tel. 24-71. | אַדרעס פון רעדאַקציע און אַדמיניסטראַציע: לאָדז, פּיעטריקאָווער 21, טעל. 24-71

רייזיגע שרפה אין מיטען שטאָט

ס'האָט אָפּגעברענט מאַכטינגערס פאַבריק, אין דער געביידע פון שולץ אויף עק זאַוואַדזקאַ און זאַכאַדניאַ.

נעכטען אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונט איז אונזער שטאָט אַלאַרמירט געוואָרן דורך אַ פייפעריי פון די סירענעס, וועלכע האָבן אָנגעזאָגט וועגען אויסברוך פון אַ גרויסער שרפה. באַלד האָט זיך איבער דער שטאָט פערשפרייט אַ קלאַנג, אַז עס האָט אויסגעבראָכען אַ גרויסע שרפה אין נייאויסגעבויטען קינאָ „קאַפּיטאַל", בעת דאָס פּובליקום האָט זיך צוגעקוקט צו אַ סעאַנס. די ראַזיגע ידיעה האָט זיך צום גליק אַרויסגעוויזען, אַלס נישט ריכטיגע, ס'איז פעסטגעשטעלט געוואָרן, אַז ס'ברענט די 3־שטאָקענדיגע פאַבריקס־געביידע אויף זאַכאָדניאַ נאַם 47, וועלכע גרעניצט זיך מיט דעם קינאָ „קאַפּיטאַל."

די מויערען פון דער פאַבריק אויף רוג זאַוואַדזקאַ און זאַכאָדניאַ געהערען צום היגען פאַבריקאַנט פּאַוועל שולץ. שולץ האָט זיין אַפּרעטור און פאַרבעריי אויף דער זייט פון זאַוואַדזקאַ גאַס. פון דער זייט אויף זאַכאָדניאַ גאַס, וואו די שרפה האָט אויסגעבראָכען געפונען זיך פאָלגענדע געפּאַכטעטע פאַבריקען: אויפ'ן דריטען שטאָק די זאָקען און האַנדשוה־פאַבריק פון י. מאַכטינגער; אויפ'ן צווייטען שטאָק די לוין־וועבערייען פון וואַלדמאַן, שפּיץ; אויפ'ן ערשטען שטאָק די וועבעריי פון פערלבערג און אויפ'ן פּאַרטער — לאַגערן פון פערשידענע רויה־שטאָפען

אַרום 10 אַ זייגער אין אָוונט, האָבן די אַרבייטערינס פון וואַלדמאַנ'ס פאַבריק, וועלכע איז געווען אין פולען גאַנג, בעמערקט ווי דער סופיט ברעכט זיך איין און דורך די עפנונגען רייסען זיך אַריין װילען רויך. זיי האָבן זיך באַלד אָריענטירט אין דער לאַגע און אַרויסגעלאָפען פון פאַבריקס־זאַל, אַלאַרמירענדיג דעם יונגען ה' וואַלדמאַן, וועגען דער שרפה, ה' וואַלדמאַן האָט טעלעפאָנירט נאָך די פייערלעשער. דערווייל איז דאָס פייער אַלץ גרעסער געוואָרן און האָט אַרומגעכאַפּט דעם גאַנצען דריטען שטאָק, וועלכער איז געווען געפּאַכטעט דורך מאַכטינגער'ן.

נאָך עטליכע מינוטען זענען אויפ'ן אָרט פון דער שרפה אָנגעקומען דער 1., 2., 3., 4., 5. און 6. פייערלעשער־אָפּטיילונגען מיט די קאָמענדאַנטען גראָהמאַן, שייבלער און מאַקס קאָהן בראש.

די אַקציע פון די פייערלעשער איז געגאַנגען אין דער ריכטונג אָפּצוהיטען דאָס וואָס האָט זיך נאָר געלאָזען. די ראָזיגע אַרבייט איז געווען זעהר בעשווערט, ווייל פון איין זייט האָט מען געמוזט אָפּהיטען דאָס קינאָ „קאַפּיטאַל", וואו די פונקען זענען שוין געריכט געפאַלען, און פון דער צווייטער זייט האָט מען געדאַרפט אָפּהיטען די פאַבריק פון פּאַוועל שולץ און סילמאַן.

אויף דער זאַכאָדניאַ גאַס האָבען די פייערלעשער אויפגעשטעלט די ריזיגע לייטערן, אויף וועלכע ס'האָבען מיט מסירות נפש געאַרבייט די דרייסטע פייערלעשער.

די פינסטערניש אויפ'ן גאַס האָבען בעלויכטען די ריזיגע רעפלעקטאָרען פון די פייערלעשער, פון דער צווייטער זייט איז די אַקציע געפיהרט געוואָרען דורכ'ן הויף אויף זאַוואַדזקאַ 16. אַ דאַנק דער ראָזיגער טאַקטיק האָט זיך די פייערלעשער איינגעגעבען צו לאָקאַליזירען דאָס פייער אויפ'ן דריטען שטאָק און עס ווייטער נישט דערלאָזען. צום גליק האָבען די פייערלעשער געהאַט גענוג וואַסער אויף דעמזעלבען הויף און אין דער נאָהענטער פּאָזנאַנסקי'ס פאַבריק, וואָס האָט בעדייטענד פערלייכטערט די אַרבייט.

אַרום 12 אַ זייגער איז דאָס פייער איינגעלאָשען געוואָרען, אויפ'ן אָרט איז אָבער איבערגעבליבען אַ גאַנצע נאַכט אַן אָפּטיילונג פון די פייערלעשער.

אויפ'ן אָרט פון דער שרפה זענען אָנוועזענד געווען: וויצע־וואָיעוואָדע לעוויצקי, פערטרעטער פון רעגירונגס־קאָמיסאַר שער, פּאָליצײ־קאָמענדאַנט איר זידאָרטשיק, לייטער פון אויספאָרשונגס־אַמט אויף לאָדזער וואָיעוואָדזטווע נאָסעק און אויבער־קאָמיסאַר ווייער.

אָפּטיילונגען פון פוס, רייטער פּאָליצײ און מיליטער־אָפּטיילונגען האָבען געהיטען די אָרדנונג אין די אַרומיגע גאַסען, וואו ס'האָבען זיך פערזאַמעלט ריזיגע מענשען־מאַסען.

אינגאַנצען איז אָפּגעברענט געוואָרען דער דריטער שטאָק, וואו ס'האָט זיך געפינען די פאַבריק פון מאַכטינגער. טיילווייז האָבען געליטען די פאַבריקען פון וואַלדמאַן און פון פערלבערג.

בעת די שרפה האָט אויסגעבראָכען, איז אין קינאָ „קאַפּיטאַל" גראָד פאָרגעקומען אַ פאָרשטעלונג, און ווען נישט די קאַלטבלוטיגע האַלטונג פון דירעקטאָר קאַוואַלעווסקי וואָלט צווישען דעם פּובליקום ענטשטאַנען אַ גרויסער פּאַניק. דער דירעקטאָר האָט איבערגעריסען די פאָרשטעלונג און האָט אין קורצע ווערטער ערקלערט דעם פּובליקום, אַז אין דער נאָהענט ברענט, דעריבער מוז די פאָרשטעלונג איבערגעריסען ווערען און ער בעט דעם עולם זיך רוהיג פונאַנדערצוגעהען. דאָס פּובליקום איז זיך טאַקע רוהיג פונאַנדערגעגאַנגען און צו קיין שום פאָרפאַל איז נישט געקומען.

רעוואָלוציע אין פּערסיען?

לאָנדאָן, 24 (אַטע) לויט נישט קאָנטראָלירטע ידיעות פון קאָנסטאַנטינאָפּאָל איז אין פּערסיען אויסגעבראָכען אַ רעוואָלוציע. דער צענטער פון די רעוואָלוציע זאָל זיך געפונען אין טאַהריז.

די פּערסישע רעגירונג האָט אַרויסגעשיקט גרויסע מיליטער־אָפּטיילונגען, כדי צו דערשטיקען די רעוואָלוציע.

מוראדיגער שטורם אין לאָנדאָן.

לאָנדאָן, 24 (ספּ. טעל.) נעכטען בייטאָג האָט זיך דאָ אַריבערגעטראָגען אַ שטאַרקער אָרקאַן וואָס האָט אָנגעמאַכט פיל שאָדען. אין שטאָט־צענטער זענען אויסגעהאַקט געוואָרען הונדערטער שויבען. ס'זענען אַראָפּגעריסען געוואָרען קוימענס פון די דעכער און ס'זענען מיט די ציגעל פערוואונדעט געוואָרען עטליכע צעהנדליגע פערבייגעהער. אין אַנדערע שטאָט־טיילען האָט דער אָרקאַן נישט אָנגעמאַכט קיין שום שאָדען, דאָרט איז נאָר אַרויסגעפאַלען אַ גרויסער רעגען.

9 יודען אויסגעוועהלט אין די מוניציפּאַלע ראַטען אין פראַנקרייך.

פּאַריז. (יט"א) בעת די לעצטע וואַהלען אין די מוניציפּאַלע ראַטען אין פראַנקרייך, זענען צ.ו.אַ. אויסגעוועהלט געוואָרען 9 יודען. צווישען די אויסגעוועהלטע יודען, געפינט זיך סענאַטאָר קלאָץ, רעפּ. מאַנדעל, רעפּ. אורי, מ. לעווי, (ג. מער פון דער שטאָט גריי), דרייפוס, מער און קאַרפּאַנטראַ, דר. אַבויקער און אַנדערע. די קאַנדידאַטור פון מאָריס־דע־ראָטשילד איז דורכגעפאַלען. אַנשטאָט איהם איז געוועהלט געוואָרען דער אַנטיסעמיטישער רעפּ. דר. מעל.

הוי נפלה עטרת ראשנו!

אחרי מהלה כבדה גוע ויאסף על עמיו בשנת השבעים לימי חייו האיש החסיד המצוין במדותיו

ג.ע. יעקב יצחק זאקס

ב"ר אברהם ז"ל

ההלוי' תהי' היום, ה' לך (25/10) בשעה 1 אח"צ מבית החולים אגרודובה 10.

השרויים בצער עמוק

משפחתו המתאבלת.

בלאָק פון סאָציאַליסטישע פּאַרטייען און פּראָפ. פאַריינען

צו די קראַנקען־קאַסע־וואַלען אין לאָדז און אומגעגענד

שבת, ד. 27 ה. ח. 10 אַ זייגער פריה קומט פאָר אין פילהאַרמאָניע־זאַל

א גרויסער וואַל־מיטינג

א.ד.ט. דער סאָציאַליסטישער בלאָק צו די קראַנקען־קאַסע־וואַלען און זיינע געגנער

מיט רעדעס וועלען אויפטרעטען: ראַטמ. י. ליכטענשטיין, מילמאַן און מאָרגענטאַלער, לאַווניק פּורטאַל (פּויליש), דעפּ. צערבע (דייטש).

איינגאַנג פריי לויט איינלאַדונגען.

1902

די פערוואַלטונג

— פון דער —

לאָדזער יודישער קהלה

מאַכט בעקאַנט, אַז דער ערשטער טייל פון עטאַט־רעגיסטער אויף 1928, וואָס ענטהאַלט די עטאַט־צאָהלער פון די גאַסען:

אַבראַמאָווסקיעגאָ, אַנדזשעיאַ, צעגיעלניאַנאַ, טשערוואָנאַ, דרעוונאָווסקאַ, עוואַנגעליצקאַ, גלובנאַ, קאַראָלאַ, קאָנטנאַ, קאָפּערניקאַ, מאָניושקי, נ.־צעגעלניאַנאַ, אָגראָדאָוואַ, פּאָדרזשעטשנאַ, פּל. ריימאָנטאַ, ראַדוואַנסקאַ, ראָקאָטשינסקאַ, זאַמענהאָפאַ

ווערט אויסגעלייגט לויט די עקזיסטירענדע פאָרשריפטען צום אַדורכזעהן אין קהלה־קאַנצעלאַריע (פרייהייטס־פּלאַץ 6) אין משך פון 8 טעג, ד. ה., פונ'ם 25 טען אָקטאָבער ביז 2־טען נאָוועמבער ד. י. איינשליסליך אין די שעה'ן פון 9 ביז 12 בייטאָג,

רעקלאַמאַציעס וועלען אָנגענומען ווערען ביז צום 11 טען נאָוועמבער איינשליסליך.

שפּעטערדיגע רעקלאַמאַציעס וועלען נישט בעריקזיכטיגט ווערען.

לאָדז, דעם 24־טען אָקטאָבער 1928.

„GRANIT"

T-wo Handlowo-Przemysłowe

Sp. z o. odp.

ul. Zielona № 11, tel. 18-60

עמפּפעהלט הורט און דעטייל

זאַפּאַלקעס ווי אויך זאַלץ פאַר אינדוסטריע און פאַר פיה און שטיקער.

1984

Dr. ADAM

GROSGLIK

Al Kościuszki 27

tel. 51-78,

הויט און וענערישע קראַנקה. רענטגען און ליכט־הייל אינסט. נעמט אָן פון 4—7 אין אָוונט

צורינגעקערט

פערפלייצונג אין פראנקרייך.

40 קילאמעטער געפינען זיך אונטער'ן וואסער

פערפלייצונג אין פראנקרייך.

40 קילאמעטער אונטער'ן וואסער.

פאריז, 24 (אטע). „פטי פאריזען" מעלדעט פון גרענאבל, אז צוליב די געוואלדיגע רעגענס איז דער טייך איזערא ארויס פון די ברעגעס. 4 טאמעס זענען איבערגעריסען געווארען און א רייהע שטעטלעך און דערפער געפינען זיך הינטערן וואסער.

אין נאיארע געפינען זיך 40 קינדער אויף א צווייטען שטאק אפגעשניטען פון דער וועלט. די פערפלייצונג נעהמט ארום א שטח פון 40 קילאמעטער.

שטרייק אין גדיניער און דאנציגער פארטען.

גדיניע, 24 (ספ. טעל.) דער שטרייק אין די האפענס דויערט ווייטער. די רוה איז נישט געשטערט געווארען. וואס ווייטער קומט צו אנ'ענגערען צוזאמענבונד צווישען די גדיניער און דאנציגער מאטראסען. די מאנשאפט פון פוילישען שיף „וויסלא", וואס געפינט זיך אין שטח פון דאנציגער פארט האט פערשטרייקט, סאלידאריזירענדיג זיך מיט די גדיניער שטרייקענדע.

קאמף מיט א ווייסען בער אויף די גאסען אין ליאן.

אדורכגעהער איז דורכ'ן בער צוריסען געווארען.

ליאן, 24 (ספ. טעל.) פון א וואנדער-צירק איז דא אנטלאפען א ווייסער בער, ער איז קודם אנטלאפען צום טייך און זיך אויסגעבאדען. צווישען עולם איז ענטשטאנען א שרעקליכע מהומה. איינער פון די דורכגעהער איז צוריסען געווארען דורכ'ן בער. א שאפער האט געלאזט זיין אויטא מיט'ן גאנצען אימפעט, דעם בער איז אבער געלונגען זיך אויסצודרעהען און ער איז אנגעפאלען אויפ'ן אויטא, וועלכע האט איהם מיטגעשלעפט.

א שאס פון פאליציאנט האט אוועקגעלעגט דעם בער.

אנ'אנפאל אויף דער קאסע פון יודישען אקאדעמישען טעאטער אין בערלין.

בערלין, 24 (ספ. טעל.) צו דער קאסע פון גראנאווסקי'ס יודישען טעאטער, וואס גאסטראלירט איצט אין בערלין, איז צוגעקומען עפיס א יונגערמאן און פערפיהרט א געשפרעך מיט די קאסירקעס. אויסנוצענדיג דעם מאמענט, ווען ס'זענען געווען ווייניג מענשען ביי דער קאסע האט ער, דראהענדיג מיט א רעוואלווער פערלאנגט ביי די קאסירערינס דאס געלד פון דער קאסע. אייגע פון זיי איז ארויסגעלאפען פון דער קאסע און אויפגעהויבען א טומעל. דער אנפאלער איז ארויסגעלאפען און זיך בעהאלטען אין אנ'אויטא, וואס איז געשטאנען פאר'ן טעאטער.

די פאליציי האט איהם געפונען און ארעסטירט.

יוגענדליכער יודישער עמיגראנט

געווינט די שטאדטישע סטיפענדיע פון פילאדעלפיא.

פילאדעלפיע. (יט"א). די סטיפענדיע פון דער שטאדט פילאדעלפיע, וואס בעטרעפט 100 דאלאר א יאהר און בעפרייט פון שכר למוד אין פענסילוואנער אוניווערסיטעט אויף א צייט פון 4 יאהר, איז אנערקענט געווארען דעם 18-יעהריגען יודישען אימיגראנט מאריס סאנדער, וועלכער איז געקומען פון רוסלאנד ערשט מיט 5 יאהר צוריק. סאנדער האט אין משך פון 1 יאהר דורכגעמאכט דעם קורס פון 3 קלאסען און האט גלייכצייטיג געענדיגט א העברעאישע נאכמיטאג-שול און געארבייט אין זיין פעטערס פרוכט-געשעפט.

דער'הרג'עט אין קירכע בעת א גאטעסדינסט.

לעמבערג, 24. (א. ח.) אין קאמיאנקא-סטרומילאווא האט א געוויסער מיצאל קעבערקא בעת א מחלוקה דערהרגעט זיינם א חבר מיט א מעסער בעת א גאטעסדינסט אין דער קירכע. דער גלח האט גלייך פערמאכט די קירכע.

קאנפליקט צווישן רוסלאנד און לעטלאנד

אפגערופען די מיליטער–אטאשעס.

ריגע, 24 (ספ. טעל.) צוליב'ן קאנפליקט, וואס האט אויסגעבראכען צווישען לעטלאנד און סאוויעט-רוסלאנד האבען ביידע מלוכות אפגערופען די מיליטערישע אטאשעס. דער סאוויעטישער מיליטערישער אטאשע סוראקאוו האט פערלאזט ריגע און איז אוועקגעפאהרען קיין קאוונא, ווייל ער איז איינצייטיג מיליטער אטאשע אין לעטלאנד און אין ליטע. דער לעטישער מיליטער אטאשע אין מאסקווע קאלער איז אין דער בעגלייטונג פון לעטישען געזאנדטען אמאלס ארויסגעפאהרען קיין ריגע, אויפ'ן מאסקווער וואקזאל האבען איהם בעגלייט צוו. אגר.

דער פארזיצער פון דיפלאמאטישען קארפוס אין מאסקווע, דער פראנצויזישער געזאנדטער הערבעט און דער עסטלענדישער עליאמא. דאס ערשיינען פון פראנצויזישע און עסטאנישע דיפלאמאטען ביים אוועקפאהרען פון די עסטלענדישע דיפלאמאטען ווערט אין די סאוויעטישע דיפלאמאטישע קרייזען אויסגעטייטשט אלס א דעמאנסטראציע לטובת לעטלאנד.

די סיטואציע צווישען סאוויעט-רוסלאנד און לעטלאנד איז ווייטער זעהר אנ'אנגעשטרענגטע.

—=:§:=—

שלעכט מיט דער שפאנישער דיקטאטור.

גענעראל אגיטירט פאר א רעפובליק.

פאריז, 24 (ספ. טעל.) בעת א מיליטערישער פייערליכקייט אין וואלענציא (שפאניען) איז געשעהן א סענסאציאנעלער פאל, וועלכער בעווייזט, אז מיט דער שפאנישער דיקטאטור איז נישט אזוי פוינעלדיג.

בעת דער דערמאהנטער פייערליכקייט האט דער גענעראל לאפעז פאריא געהאלטען פאלגענדע רעדע:

אויף אונזער פאהן פעהלט נאך די דריטע קאליר, וועלכע זאל סימבאליזירען די רעפובליק. די ארמעע דינט נישט נאר דעם קעניג און דער רעגירונג, נאר אויך דעם גאנצען פאלק. די דאזיגע ווערטער זענען ענטוזיאסטיש אויפגענומען געווארען דורכ'ן מיליטער, פערזאמעלטען פובליקום און בערייטענדע פאליטישע פערזענליכקייטען.

דער וויצע-פרעזידענט פון מלוכה-ראט האט געפאדערט, אז דער ווירערשפעניגער גענעראל זאל זיך אנגעבען אין דימיסיע, דער גענעראל האט דעם בעפעהל נישט אויסגעפיהרט.

—:0:—

א"י-רעגירונג בעשטעטיגט נישט דעם שבת-רוה-צוואנג אין תל-אביב.

ירושלים. (י.ט.א.) די ארץ-ישראל-רעגירונג האט בעשלאסען נישט אנצווענדען קיין רעפערסיעס לגבי די, וואס וועלען נישט אפהיטען דעם שבת-רוה-צוואנג, וואס איז איינגעפיהרט געווארען אין תל-אביב. די רעגירונג מאטיווירט איהר בעשלוס דערמיט, וואס דאס אויספיהרען מיט צוואנג א פעראדנונג וועגען שבת-רוה וואלט געבראכט צופיל קאמפליקאציעס און געשאפען גרויסע שוועריגקייטען פאר דער אדמיניסטראציע.

ווי בעקאנט, איז דער ענין פון שבת-רוה-צוואנג אין תל אביב, צוליב דער אנקלאגע פון א געוויסען קרעמער, אלטשולער בעטראכט געווארען דורכ'ן יפו'ער קרייז-געריכט, און אין העכסטען געריכט אין ארץ-ישראל. ביידע געריכטס-אינסטאנצען האבען די פראגע וועגען שבת-רוה-צוואנג ענטשידען אין נעגאטיווען זין. דער פראצעס וועט אין קורצען בעטראכט ווערען דורך דעם קעניגליכען געריכט אין לאנדאן, אלס דער העכסטער געריכטליכער אינסטאנץ.

מסתמא איז די מעשה געווען נישט כשר...

דער עפילאג פון פראצעס פון ד"ר מרגליות געגען די סלאוואקישע רבנים, וועבער און היטשלער.

ברין, (י.ט.א.) די טעג האט זיך אין אויבערשטען געריכט אין ברין אפגעשפילט דער עפילאג פון לאנג-דויערנדען פראצעס צווישען ד"ר עמיל מרגליות און די סלאוואקישע רבנים, וועבער און היטשלער.

דר. מרגליות, האט ווי בעקאנט, אין דער פרעסע בעשולדיגט די ביידע רבנים, אז זיי האבען זיך געשטעלט בראש פון א ספעציעל-געשאפענער „יודישער ווירטשאפט-פארטיי", כדי מיט דער הילף פון רעגירונגס-געלדער שטערען צו שאפען אנ'איינהייטליכען יודישען פראנט, בעת די פארלאמענט-וואהלען.

די רבנים וועבער און היטשלער האבען פאר דעם ארטיקעל אנגעקלאגט דעם ד"ר מרגליות אין געריכט, און האבען אין די ערשטע צוויי אינסטאנצען פערשפילט. אויך דער אויבערשטער געריכט אין ברין האט ד"ר מרגליות'ן פרייגעשפראכען.

—:0:—

יודיש טעאטער אין פילהארמאניע, נארוטאוויטשא 20.
אונטער דער לייטונג פון א. בעזמאן און א. קאמפאניעץ.

גאסטראלן פון דעם אמעריקאנער סטאר בעני אדלער מיט'ן אנטייל פון די לאדזער ליבלינגע באריסאווא און ראבינאוויטש.

פרייטאג, דעם 26-טען, 9 א זייגער אווענד די זעהר אויסגענומענע פיעסע
דער ווילדער מענש
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון י. גארדין.
הויפט-ראל „למך"–ב. אדלער. צום שלוס: א קאנצערט מיט'ן אנטייל פון באריסאווא, ראבינאוויטש, ראקאוו, באלבירסקי.

שבת, ד. 27., זונטאג, ד. 28-טען, 9 אווענד
צום ערשטען מאל אין לאדז–פרעמיערע!
דער גרעסטער אמעריקאנער שלאגער!
דאס שענסטע! די דאס בעסטע!
לעבעדיגע יתומים
אין 4 אקטען פון זאלאטארעווסקי. די הויפט-ראל „ד"ר גראסמאן"–ב. אדלער.

שבת, 4 נאכמיטאג צו ביליגע פרייזען
20 יאהר אונטער דער ערד
אין 4 אקטען פון פיינמאן. – די הויפט ראל „גרישא"–ב. אדלער.

מאנטאג, ד. 29-טען, 9 א זייגער אווענד
לעצטע פארשטעלונג פון ב. אדלער
צו פאפולערע פרייזען פון 1 ביז 2.50
דער שפיגעל פון לעבען
אין 4 אקטען מיט געזאנג פון קאלמאנאוויטש.
הויפט-ראל „כאריס"–ב. אדלער.

עס נעהמט אנטייל (לויט א. ב.) פרויען: בעזמאן, באריסאווא, מאכאראווסקא, נערה, פאדערמאן, קאמפאניעץ. מענער: אריעל, אייזענבערג, באלבירסקי, האמבורגער, מאכאראווסקי, מאטקאוו, נייהויז, פאלאנסקי, ישראל קאמפאניעץ, ראבינאוויטש, ראקאוו.

אדמינ.: ם. ארנוואלד. מוזיק. לייטונג: ל. זעלמאן. בילעטען אין פילהארמאניע-קאסע.

40 קילאמעטער געפינען זיך אונטער'ן וואסער

ווען וועט געעפענט ווערען די סיים-סעסיע?

ווארשא, 24 (טעלעפאניש) ווי ס'איז פאר-אויסצוזעהען וועט נאך היינטיגע וואך פערעפענטליכט ווערען דער דעקרעט וועגען עפענען די סיים-סעסיע. א זיצונג פון סיים וועט פארקומען דינסטאג אדער מיטוואך, דערנאך וועלען די זיצונגען אפגעלעגט ווערען אויף א וואך, ווייל אין דער צווישען-צייט קומט פאר דער קאנגרעס פון פ. פ. ס.

א משוגע'נער דער'הרג'עט 8 מענשען

און פיל זענען דורך איהם שווער פערוואונדעט געווארען

ווארשא, 24. (אטע) אין א דארף הינטער קאוועל איז א פויער בעת א פערזאמלונג פלוצלונג משוגע געווארען און איז אנגעפאלען אויף זיינם א שכן, ווען זא פאליציאנט האט דעם משוגענעם געוואלט צוריקהאלטען, האט דער לעצטער ארויסגעכאפט ביים פאליציאנט דעם באגנעט און איהם דערהרגעט אויפ'ן ארט, דאן איז דער משוגענער געלאפען אין דארף און מיט'ן באגנעט דערהרגעט נאך 7 מענשען און פיל פערוואונדעט, מ'האט ארויסגערופען א גרעסערע פאליציי-אפטיילונג פון קאוועל, וועלכע האט דעם משוגענעם געבונדען און אפגעשטעלט אין ארעסט.

דער לאדזער בארמאט

וועט האנדלען מיט ליטע.

ריגא, 24 (ספ. טעל.) די קאוונער „יודישע שטימע" טיילט מיט, אז דער ליטווישער פינאנץ-מיניסטער האט קאנפעריירט מיט בארמאט'ן. מיט בארמאט'ן האלט אונטער נאהנטע בעציהונגען אויך דער ליטווישער גענעראל ציקאוסקאס. ס'האנדעלט זיך וועגען א רייהע האנדעלס טראנזאקציעס. גענעראל ציקאוסקאס האט איינגעצויגען וועגען בארמאט'ן אינפארמאציעס ביים בערלינער פאליציי-פרעזידיום דורכ'ן ליטווישען געזאנדטען, און די אינפארמאציעס האבען זיך ארויסגעשטעלט גינסטיג פאר בארמאט'ן.

אנטיסעמיטישע אונרוהען אין טורקעסטאן

צוליב דער בעשולדיגונג אין א ריטועלען מארד.

ריגע, 24. (אטע) די טעלעגראפען-אגענטור „עקספרעס" מעלדעט, אז אין טורקעסטאן זענען פארגעקומען אנטיסעמיטישע אונרוהען, צוליב וואס א קליין יונגעלע איז אוועקגעקומען, האט די מוסולמענישע בעפעלקערונג בעשולדיגט די יודען אין א ריטועלען מארד, ס'האבען געוואלט ארעסטירט ווערען 12 יודען, צו קיין פאגראם איז נישט געקומען נאר דערפאר, ווייל דאס פערלוירען-געווארענע יונגעל האט זיך צוריק אפגעפונען.

א ניו-יארקער יוד ווערט בעשולדיגט

אין זיין אנפיהרער פון א חברה באנדיטען.

ניו-יארק. (יט"א) א געוויסער ישראל רייוויס, וועלכער איז אויך בעקאנט אלס אורוויגג קאהען איז ארעסטירט געווארען אונטער דער בעשולדיגונג, אז ער איז געשטאנען אין דער שפיץ פון א חברה באנדיטען, וועלכע האט אוועקגערויבט רייכע מענשען און נאכהער געפאדערט אויסלייזגעלד.

צווישען אנדערע איז די זעלבע חברה באנדיטען בייגאכט בעפאלען א געוויסען דניאל גרינפעלד, ווען ער האט זיך אומגעקערט א היים אין ברוקלין, זיי האבען איהם אריינגעשלעפט אין אנ'אויטאמאביל און איהם אנגעטון שווארצע ברילען, כדי ער זאל נישט זעהן וואוהין ער פאהרט. דא האבען זיי איהם אוועקגעפיהרט אין א הויז, און געפאדערט פון איהם פאר זיין לעבען 100.000 דאלאר. נישט האבענדיג ביי זיך אזא סומע, האט ער זיי געמוזט אוועקגעבען העכער 14.000 דאלאר, די גאנצע סומע, וואס ער האט געהאט אין באנק.

ווי די פאליציי-אויספארשונג האט פעסטגעשטעלט, האט די חברה באנדיטען, אונטער דער אנפיהרונג פון ישראל רייוויס אוועקגערויבט נאך פיל אנדערע רייכע מענשען און נאכהער פון זיי געפאדערט מאלדען וועגען דעם דער פאליציי, מורא האבענדיג אויסגעפרעסט גרעסערע סומען אויסקויף-געלד.

ס'רוב פערכאפטע האבען נאכהער נישט געמאכט פאר נקמה מצר דער באנדע.

יאָרג. 25 אָקטאָבער 1928

„נייער פאָלקסבלאַט"

לאָדז. 25 אָקטאָבער 1928

די פּויסט וואָס דיקטירט קולטור.

עס טאָר נישט דערלאָזט ווערען, אַז דער פּויסט זאָל האָבען אַ „וואָרט אין קולטור־אַנגעלעגענהייטען אין ארץ־ישראל. עס קען נישט דערלאָזט ווערען, אַז פּאָגראָם־העלדען זאָלען אין ארץ־ישראל גילטען ווי קולטור־טרעגער — ווי דאָס גלויבט צו זיין די „ראָטע־שפּראַך־שיצער" אין לאַנד. יעדע גוואַלט־טאַט, און בפרט נאָך אויפ'ן קולטור־געביט, איז אַבשוילִיך און שמעקט מיט אינקוויזיציע, זאָל מען פּאָלגען באַנדאַטשאָו'ן און שאַפען אַ שפּראַך־אינקוויזיציע אין ארץ־ישראל? ווילט זיך איהם און די זיינינע צו שפירען דעם געשמאַקען ריח פון מענשען־פלייש אין די גאַסען פון ירושלים? ווילט זיך איהם אָפּפרישען די פערבלאַסטע פאַרשטעלונג פון רוסיש־רומענישע פּאָגראָמען, מיט אויסגעהאַקטע שויבען, אונטערגעשלאָגענע אויגען און געשפּאָלטענע קעפּ! ווער צו אונזער צוקונפט אין לאַנד, אויב אַ קולאַק־יוגענט איז פון זיינע בויער. און ווער צו אונזער קולטור־צוקונפט אין לאַנד, אויב אָט־די זענען איהרע פּלאַנצער.

איהר ווייסט אום וואָס עס האַנדעלט זיך דאָ. אַ גרופּע לינקע פּועלי־ציון האָבען זיך צונויפגעקליבען אין זייער קלוב אין תל אביב, צו פייערען דעם צוואַנציג־יעהריגען יובילעאום פון דער טשערנאָוויצער קאָנפערענץ. און פאַראיינס אויך דעם אַרויסגאַנג פון אַ זשורנאַל אויף יודיש. איז געקומען די „ראָטע שפּראַך־שיצער" (גדוד מגיני השפה) און האָט געמאַכט אַ פּאָגראָם אין קלוב. דער זאַל איז איינגאַנצען צעריסען און צעבראָכען. בענק און טישען און פענסטער זענען צושמעטערט געוואָרען אויף שטיקלעך. זעכצעהן מענשען זענען פערוואונדעט געוואָרען און דריי פון די אָנפאַלער זענען אַרעסטירט געוואָרען".

שוין נישט צו רעדען דערפון, וואָס אַזאַ בעציהונג צו יודיש, אַפילו אין ארץ־ישראל, איז אַ אומפערשעמטקייט, איז אַ שפּייען אין פּנים... זיך אַליין — נאָר זיך, ווי מ'איז געווען מיט אַ פּאָר יאָהר פריהער, — איז אַזאַ האַנדלונג אויך נישט צוועקמעסיג. ווער־הער, אָבער מיר, יודען, ווייסען דאָך ווי ווייניג די דעספּאָטישע רעגירונגען האָבען אויפגעטון מיט זייער ברוטאַליטעט אויף דעם געביט פון קולטור, וואָס שטאַרקערע מיטלען זיי האָבען אָנגעווענדט, אַלץ שוואַכער איז געווען זייער ערפאָלג, אַלץ ווייטער זענען זיי געווען פון זייער ציל.

אָבער אויסער דעם, עס איז נישט אַ פראַגע בלויז פון צוועקמעסיגקייט, נאָר אויך פון פּרינציפּ. און פּרינציפּיעל איז עס אַ פערבראַכען, ווילד־פערברעכען, אויב מ'נעהמט אונטער אַ קריגס־צוג מיט שלאָג־געוועהר געגען אַ קולטור־טאַט, וואָס אַנדערש־גלויביגע טוען — ס'מאַכט נישט אויס, ווי מ'שאַצט אַליין אָפּ דעם ווערט פון דער קולטור־טאַט.

וואָרים נאָר מיט קולטור־מיטלען קען קולטור־טעטיגקייט געטון ווערען; די פּויסט און דער שטעקען געהערען נישט צו די דאָזיגע מיטלען. די פּויסט און דער שטעקען זענען נאָר אַ מיטעל זיך אַליין צו פערוואונדען און מאַכען צו שאַנד דאָס, וואָס מ'קומט פערטיידיגען — אין אונזער פאַל: דאָס העברעאיש.

צום לויב פון תל אביב מוז אָנגעוויזען ווערען, אַז די שטאָדט־פערוואַלטונג און די בעפעלקערונג איז שטאַרק אויפגעבראַכט אויף דער „ראָטע" שלעגער און אויף זייערע בעגייסטערער. אָבער דאָס אַליין איז נישט גענוג. דאָס געשעהענע מוז אַמשטאַרקסטען פערדאַמט ווערען.

דער אָפיציעלער פּראָטעסט פון דעם תל־אביב'ער שטאָדט־ראַט לאָזט נישט איבער קיין צווייפעל דערין, אַז אַמווייניגסטענס פון איצט אָן און ווייטער איז די יודישע עפענטליכע מיינונג אין ארץ־ישראל פעסט ענטשלאָסען נישט צו דולדען מעהר די געוואַלט־טאַטען פון'ם הייפעלע העברעער־פאַנאַטיקער.

און עס איז שוין די העכסטע צייט, אַז דער דאָזיגער אַנטשלוס זאָל נישט נאָר געפאַסט, נאָר טאַקע דורכגעפיהרט ווערען. די אַרבייט פון דעם „גדוד" האָט די יודען אין ארץ־ישראל נישט נאָר נישט געבראַכט קיין נוטס, נאָר זעהר פיל שלעכטס. אַ סך בייז בלוט איז געשאַפען געוואָרען אומנויטיגערהייט און אַ סך אָפּפרעמדונג איז אַריינגעבראַכט געוואָרען דאָרט, וואו עס האָט בעדאַרפט הערשען פערשטענדניש און דערנעהענטערונג.

אויב דער „גדוד מגיני השפה" מוז וואַרפען פלעקען אויפ'ן כבוד פונ'ם יודישען קבוץ אין ארץ ישראל, איז גוט וואָס עס געפינט זיך עמיצער, וואָס פערשטעהט, אַז עס איז נויטיג דעם פלעק אָפּצוּווישען.

ניט.

Dr. med. I. WAJNBERG

CEGIELNIANA 47, tel. 26-02

אינערליכע קראַנקהייטען. ספּעציעל פאַר לונגען־און הערץ־קראַנקהייטען, בעשטראַהלונגען און קינסטליכע בערג־זון. אין דערהיים פון 3—5 נאָכמיטאָג.

צוריקגעקעהרט.

א נייע רעגירונג

אהן אַ נייעם רעזשים.

(אַ בריף פון רומעניען).

וואו האַלט מען אין רומעניען? נעהט די ליבעראַלע רעגירונג אַ גאַנג, צי בלייבט זי נאָך? און אויב יאָ, טאָ ווער נעהמט איבער די מאַכט?

אָט די פראַגען פערפולען טאָג־טעגליך די שפּאַלטען פון דער בוקאַרעשטער פּרעסע, זענען דער טאָג־געשפּרעך אין אַלע פּאָליטישע קלובען און קאַפע־הייזער. אָבער אַ רעצידירטען ענטפער בעקומט מען נישט פון קיינעם: נישט די אָפּאָזיציע ווייסט, וואו זי האַלט, און — דאַכט זיך — די רעגירונג אויך נישט.

נאָר אַזוי פיל ווייסט מען, אַז די פּאָזיציע פון דער ליבעראַלער רעגירונג איז שטאַרק דערשיטערט. דער קאַמף געגען דער רעגירונג, די מאַסען־אַקציע, וואָס האָט זיך געפיהרט אַ יאָהר צייט און ממש אויפגעטרייסעלט דאָס לאַנד, אָט דער קאַמף איז אָפּגעשוואַכט, כמעט אָפּגעשטעלט געוואָרען. אָבער דאָך וואַקעלט זיך איצט די רעגירונג אָן אַנ'ערך שטאַרקער, ווי מיט עטליכע חדשים צוריק, אין דער צייט פון די שטורמישע אַרויסטרעטונגען פון דער אָפּאָזיציע, און מיט פולען רעכט האָפט מען, אַז עס האַלט שוין ביי נעילה מיט דער ליבעראַלער רעגירונג.

און משך פון עטליכע וואָכען צייט, האָט זיך די סיטואַציע איינגאַנצען געביטען. די ליבעראַלען וואָס זענען אַריינגעטרעטען אין די פּאָליטישע פעריען אַלס זיגער, האָבען זיך אומגעקעהרט נאָך די הייסע זומער־טעג מיט אַ צוזאַמענברוך, וואָס לאָזט זיך נישט מעהר בעהאַלטען פאַר דער עפענטליכקייט און וואָס מוז פיהרען סוף כל סוף צו קאַפּיטולאַציע.

וואָס איז געשעהן?

צוויי פּאַסירונגען — איינע אַנ'אויסענפּאָליטישע, די צווייטע אַנ'אינערפּאָליטישע — האָבען בעשטימט דעם גורל פון דער ליבעראַלער רעגירונג.

די סיבה פון דעם ליבעראַלען נצחון־געשריי ערב די פּאַרלאַמענטאַרישע זומער־פעריען איז געווען דער „ערפאָלג" פון דער אויסלענדישער הלוואָה. דער געיעג נאָך אַנ'אויסלענדישער הלוואָה ווערט געפיהרט שוין יאָהרען־לאַנג. רומעניען איז, דאַכט זיך, די איינציגע זיגרייכע מלוכה, וואָס האָט נאָך דער מלחמה נאָך נישט אָפּגעשלאָסען קיין גרעסערע אויסלענדישע הלוואָה. דאָס לאַנד שטיקט זיך אין געלט־נויט, אָבער די ליבעראַלע פינאַנץ־לייט דערלאָזען נישט צו קיין הלוואָה אונטער תנאים, וואָס וואָלטען געקאָנט צו־שטאַרק פערגרעסערען די קאָנקורענץ פונ'ם אויסלענדישען קאַפּיטאַל געגען־איבער דעם „נאַציאָנאַלען" (לייען: ליבעראַלען) קאַפּיטאַל. און אַזוי ווי אַלע ביז־איצטיגע רעגירונגען זענען געשטאַנען אונטער דער קאָמאַנדאָ פון די ליבעראַלען, האָט קיין הלוואָה נישט געקענט צושטאַנד־קומען.

אָבער דעם מאָל האָבען די ליבעראַלען צוגעזאָגט צו ברענגען די ישועה. אין מיטען ברען פון קאַמף געגען דער אָפּאָזיציע האָבען זיי אָנגעשריבען אויף זייער פאָהן אָט דעם פרעהליכען לאָזונג: הלוואָה. זי וועט ראַטעווען דאָס לאַנד פונ'ם ווירטשאַפטליכען באַנקראָט און זי וועט אויך דערהאַלטען די ליבעראַלע באַלעבאַטים ביים מלוכה־רודער.

היינט איז שוין קלאָהר, אַז די הלוואָה איז דורכגעפאַלען — האָט זיך אָפּגעטון דער לעצטער ברעקעל שכינה פון דער ליבעראַלער אַלמעכטיגקייט.

דאָס הייסט, עס איז נאָך אַלץ פאַראַן אַ מעגליכקייט, אַז מען וועט באָרגען רומעניען געלד. די פערהאַנדלונגען ווערען געפיהרט בסוד־סודות. אין די לעצטע טעג קומען ווידער אָן אָפּטימיסטישע ידיעות. אָבער אויב די הלוואָה זאָל אַפילו צושטאַנד קומען, איז שוין היינט קיין ספק נישט, אַז די בעדינגונגען וועלען זיין אויסערסט שווערע פאַר'ן לאַנד. און די רעגירונג וועט זיי אָננעהמען נאָר צוליב דעם, כדי צו ראַטעווען דעם רעשט פון איהר פּרעסטיזש. אַלענפאַלס אַ זיגערין וועט זי מיט דער הלוואָה נישט זיין מעהר.

און אַ צווייטע פּאַסירונג איז פאָרגעקומען: דער ריזען־שווינדעל מיט די נאַפט־פעלדער.

דער עיקר־המעשה איז בעוואוסט אויך אין אויסלאַנד יעדען צייטונגס־לעזער. די פּרטים זענען נישט וויכטיג: מלוכה'שע נאַפט־פעלדער זענען געגאַנגען פון איין האַנט אין דער צווייטער, די מלוכה איז בעשווינדעלט געוואָרען מיט מעהרערע מיליאַרדען לעי! אין די שווינדלערייען זענען פערמישט די העכסטע פערזענליכקייטען פון דער ליבעראַלער פּאַרטיי. עס זענען אַרעסטירט געוואָרען דעפּוטאַטען, מ'האָט געמאַכט פּאָליציייאישע רעוויזיעס אין מיניסטאָרישע קאַלאָנען און וואָס ווייטער עס געהט די אויספאָרשונג, אַלץ מעהר סלופּעס פונ'ם ליבעראַלען רעזשים ווערען אַריינגעצויגען אין דער אַפערע.

דאָס איז היינט אין רומעניען אַ סוד פאַר גאַנץ בראָר.

די ליבעראַלען געהען.

קאָמפּראָמיטירט פאַר אויסלאַנד, באַנקראָטירט אין לאַנד, רייסענדיג זיך צווישען זיך — אַזוי טרעטען זיי אָפּ פון דער רעגירונג.

ווער פערנעהמט זייער אָרט?

אַלע סברות און קאָמבינאַציעס זענען גערעכט, וואָרום די הכנות וואָס ווערען געמאַכט צו בייטען די רעגירונג ווייזען, אַז אין די „הויכע פענסטער" איז מען נישט אַ ברעקעל אָפּגעטרעטען פון דעם טראַדיציאָנעלען אויסגעטראָטענעם וועג פון דער רומענישער אָליגאַרכיע. מען האָט נאָר נישט געלערנט און אַלץ פערגעסען, און אַזוי גרייט מען זיך צוזאַמענצושטעלען אַ קאַבינעט פון אָליגאַרכישע „פערזענליכקייטען".

דער אַלטער אויסגעזעפּטער גענעראַל אַווערעסקו, וואָס שטעהט מיט אַ מיליטערישער דיסציפּלין אונטער דער קאָמאַנדאָ פון די ליבעראַלען, זאָל, הייסט עס, ווידער קומען אויפ'ן בענקעל. און ביי דער זייט זאָל איהם שטעהן דער גרויסער געלערנטער פּראָפעסאָר יאָרגאַ, וואָס זיינע אינטריגאַנטישע פעהיגקייטען און פּאָליטישער קאַריער־געיעג שטייגען אַריבער אַפילו זיין גרויסע פּראָפעסאָרישע וויסענשאַפטליכקייט.

אָט די קאָמבינאַציע, זאָגט מען, האָט די בעסטע שאַנסען און דאָס איז ליכט מעגליך, וואָרום צווישען אַלע פּאַרטייען און גרופּעס אין רומעניען זענען אַווערעסקאַנער און יאָרגיסטען די שוואַכסטע, ממש אַ נאַרנישט. איז דעריבער פריהער פאַר אַלץ מעגליך, אַז די ליבעראַלען וועלען זיך אָט דעם פּאַרל אויסקלייבען פאַר נאַכפאָלגער: די נעהאָרכזאַמסטע און די ווייניגער געפעהרליכע צווישען אַלע אַנדערע...

און אַזוי ווי די אַווערעסקאַניש־יאָרגיסטישע קליקע האָט די בעסטע שאַנסען, אַזוי, זאָגט מען, האָט די ערנסטע שאַנסען די נאַציאָנאַל־צאַראַניסטישע (נאַצ. פּויערים־פּאַרטיי). און אָט די סברא איז זעהר וואַרשיינליך, ווייל זי איז די איינציגע מעכטיגע פּאַרטיי פונ'ם בירגערטום — איז געפעהרליך זי אַרויפצולאָזען אויפ'ן בענקעל.

די נאַציאָנאַל־צאַראַניסטען האָבען געפּרובט צו נעהמען די רעגירונג מיט געוואַלט: אין אַלבא יוליא האָבען זיי פערזאַמעלט הונדערט טויזענד פּויערים צום קאַמף. דער דאָזיגער פּרוב האָט זיך נישט איינגעגעבען. די רעוואָלוציאָנערע דעמאָנסטראַציע האָט נישט בעוויזען צוצוברעכען די מאַכט פון דער רעאַקציע, און צו רעוואָלוציאָנערע מעשים זענען די נאַציאָנאַל־צאַראַניסטען — סוף כל סוף אַ בירגערליכע פּאַרטיי — נישט מסוגל.

אַזוי האַלטען מיר ערב אַ נייער רעגירונג אין רומעניען, אָבער נישט ערב אַ נייעם רעזשים.

די ליבעראַלען גרייטען זיך אָפּצוטרעטען פון דער רעגירונג, אָבער ווער עס זאָל נישט קומען אויף זייער אָרט — אַ חוץ די נאַציאָנאַל־צאַראַניסטען — בלייבען ביי דער מאַכט ווייטער די ליבעראַלען.

אונטער דער פּויסט פון אָליגאַרכישע קליקעס וואָס בייטען זיך ביים מלוכה־רודער, שטיקט זיך אַ דערשלאָגענע, צובראָכענע, אַרבייטער־בעוועגונג.

דר. קיסמאַן.

א ליטעראַרישער סקאַנדאַל אין פּרעסבורג

אַ רב און אַ גלח משפּט'ן זיך מיט אַ שרייבער פאַר בעשרייבען זייערע פרויען.

אין נ. י. טאָג דערצעהלט ד"ר א. אַלביץ:

צי מעג אַ דיכטער שילדערן אין זיינע ווערק מענשען און סיטואַציעס פון ווירקליכען לעבען? צי מעג ער מאָלען געשטאַלטען און בילדער, וואָס זענען נישט אויסגעטראַכט געוואָרען פון זיין פאַנטאַזיע, נאָר זענען בעשאַפען געוואָרען לויט בעשטימטע מאָדעלען, וואָס ער און אפשר אויך דער לעזער קענען זיך מיט זיי פערזענליך? — דאָס איז אַ פראַגע, וואָס האָט שוין נישט איינמאָל בעשעפטיגט די ליטעראַרישע און אויך די יוריסטישע אינסטאַנצען.

עס זענען פערהאַן טשיקאַווע מענשען, וואָס האָבען די מאָדנע טבע, זיך צו „דערקענען" אין יעדער דיכטערישער געשטאַלט, כאָטש זיי זענען דעם שרייבער ביים שאַפען נישט געלעגען אַפילו אין דער לינקער פאה... די דאָזיגע מענשען ליידען פון ליטעראַרישער פערפאָלגונגס־מאַניע. זיי, רעדען זיך איין, אַז דאָס האָט דער דיכטער מן הסתם חוזק געמאַכט נאָר פון זיי אַליין און אַז זיין גאַנצע „בעשרייבונג" איז פול מיט בעהאַלטענע שטעכווערטלעך, וואָס בעציהען זיך נאָר אויף זיי.

געטהע און איבסען, בערנאַרד שאָו און אַנאַטאָל פראַנס, טאָלסטאָי, טאָמאַס מאַן און פיל אַנדערע דיכטער און שריפטשטעלער פון אַלע צייטען און לענדער האָבען אָפט געהאַט אויסצושטעהן געבערענטע צרות פון אָט אַזעלכע „העלדישע" אָנטשעפּעניש, וואָס האָבען נישט אויפגעהערט צו דערקוטשען מיט זייערע טענות, למאי מען האָט זיי „געשילדערט נישט ווי געהעריג", און נישט פערטיפט זיך כדבעי אין די טונקעלע תהומ'ען פון זייערע קאָמפּליצירטע נשמות, צו וועלכע עס פאָדערט זיך, נאַטירליך, אַ גאַנץ בעזונדערער „צוגאַנג"...

זיי וואָלטען שוין בדיעבד אפשר מסכים זיין, מען זאָל זיי דאָרט „בעשרייבען" זעהר שעהן און „אָפּשילדערן" אין דער ליטעראַטור זייער אידעאַלקייט — אָבער זיי קאָנען נישט פערטראָגען, ווען מען פערנעהמט זיך מיט זיי לייכט און כאַפּעריג, אָהן כבוד ראש און אָהן דעם ביסעל גריבלעניש, גלייך זיי וואָלטען טאַקע באמת נישט געווען מעהר ווי אויבענאויפיגע קליינע מענשעלעך פון אַ גאַנץ יאָהר...

דערביי איז דאָס תמיד אַ זעהר שלעכטער און זעהר נאַאיווער תירוץ, ווען דער דיכטער פּרובט זיך נאָך פערענטפערען מיט דער ערקלערונג, אַז ער האָט זיי לחלוטין נישט אָנגעהויבען אַפילו אין זינען צו האָבען ביי זיין שילדערונג. וואָרים ערשטענס, זענען זיי אַזוי טיף איבערצייגט פון זייער ליטעראַרישער „העלדישקייט", אַז זיי קאָנען גאָרנישט גלויבען, דער דיכטער זאָל זיך נישט האָבען בענוצט מיט דער אינטערעסאַנטקייט און וואַזשנעקייט פון זייער כאַראַקטער, פון זייער אָריגינעלער פערזענליכקייט... און צווייטענס, איז דאָס דאָך, אין תוך גענומען, אַ פּשוט'ע בעליידיגונג, אויב ער האָט דאָס טאַקע באמת נישט געטון און זיי, אַזוי צו זאָגען, מבייש געווען מיט — נישט שילדערען.

יעדענפאַלס זענען די דאָזיגע געבוירענע ליטעראַטור־העלדען אַ שווערע אָנשיקעניש פאַר דעם דיכטער — און אָט אַזאַ מין ליטעראַרישע אָנשיקעניש איז געשטאַנען די טעג אין מיטעלפּונקט פון אַ סענסאַציאָנעלען פּראָצעס, וואָס האָט זיך אָפּגעשפּילט פאַר דעם סענאַט פון דעם העכסטען סלאָוואַקישען געריכט אין פּרעסבורג.

דער בעקאַנטער יודישער שרייבער מיכאל שאַמאַר האָט נישט לאַנג פערעפענטליכט אין דער אונגאַרישער צייטונג „קרעגעל" אַ ראָמאַן מיט דעם נאָמען „דאָס הויז פון דער שעהנער אַנרושעלאַ". אין דעם דאָזיגען ראָמאַן שילדערט דער פערפאַסער די אידיליע פון דעם קליינשטעטעלדיגען לעבען, די געזעלשאַפטליכע „פּני", דעם דאָקטאָר, אַפּטייקער און דעם ליבעראַלען גלח, דעם פריידענקער, און זיין יונגע פרוי אַנרושעלאַ, די שעהנהייט פונ'ם גאַנצען שטעטעל, אין וועלכער עס זענען „אומגליקליך פערליבט" אַלע ראָמאַנטישע יונגעלייט פון דער גאַנצער סביבה...

דער דאָזיגער ראָמאַן האָט אַרויסגערופען די גרעסטע, פיינליכסטע סענסאַציע אין שטעטעל. יעדער שטעטעלדיגער צייטונגס־לעזער האָט באַלד דערקענט אין דער „שעהנער אַנרושעלאַ" די יונגע ווייבעל פון דעם רעפאָרמירטען גלח — און כאָטש ער אַליין איז בטבע אַ ליבעראַלער מענש מיט פרייע געדאַנקען און מיט אַ מאָדערנער וועלט־אַנשויאונג, איז איהם אָבער פונגרעסטוועגען פאָרט געווען זעהר פריקרע, וואָס די ראָמאַנטישע יונגעלייט פונ'ם שטעטעל ליבען זיך עפּעס גראָד אין זיין ווייבעל, כאָטש אַפילו „אומגליקליך"...

פונקט אַזוי פריקרע איז עס געווען דעם רבינ'ס טעכטערל, דער יודישער שעהנהייט ווידער, וואָס דער דיכטער האָט אויף איהר אויסגעטראַכט, אַז זי ראָמאַנסירט נאָר אין די „זילבערנע לבנה־נעכט" מיט דעם יונגען קריסטליכען לעהרער פון שטעטעל... זי איז גראָד דערמאָלט געשטאַנען אין אַ פיינעם שידוך מיט איינעם אַ זייערנעם יונגענמאַן, אַנ'עילוי, וואָס האָט שוין געהאַט הורמנא אויף רבנות — און כאָטש זי האָט אין'ם ראָמאַן בעקומען אַנ'אַנדערען, פערשטעלטען נאָמען, האָט אָבער פאָרט דאָס גאַנצע שטעטעל — און בעזונדערס דער עילוי — זעהר גוט געוואוסט, אַז דאָס מיינט דער דיכטער נישט קיין אַנדערע, ווי טאַקע נאָר רייזעלע דעם רבינ'ס, די שטעטעלדיגע יפהפיה — און דער שידוך איז אָפּגעלאָזען געוואָרען.

איצט האָבען דער גלח און דער רבי, אָנגעקלאָגט דעם דיכטער צום געריכט, למאי ער האָט מוציא שם רע געווען אויף דער „שעהנער אַנרושעלאַ" און אויף רייזעלע דעם רבינ'ס. זיי פאָדערען די קאָנפיסקאַציע פון דעם דאָזיגען ריכלות'דיגען ראָמאַן און אויך אַ געוויסע מאַטעריעלע שטראָף פאַר פערשידענע יודישע און קריסטליכע צדקה־אינסטיטוציעס.

וואָרים אדרבה און היתכן? — האָט געטענה'ט מיט אַ צעווייטאָגט האַרץ רייזעלע'ס צד — און פונקט אַזוי בערך האָט אויך גע'טענה'ט דער ליבעראַלער גלח, וועלכער איז טאַקע אמת — ווי

(ווייטער זעה 7־טע זייט).

נייער פאלקסבלאט

דאס לאדזער לעבען

נייער פאלקסבלאט

25 דאנערשטאג — י"א תרפ"ט תשרי

אקטאבער

זון-אויפגאנג 6.14
זון-אונטערגאנג 4.31

געפונען 4 גראנאטען אין מאגיסטראט.

נעכטען האבען מיר געבראכט די ידיעה וועגען בעזוך פון העכערער פאליציי-בעאמטע אין מאגיסטראט.

ווי עס שטעלט זיך ארויס איז די פאליציי געקומען אין מאגיסטראט אויף דער איינלאדונג פון פרעזידענט זשעמיענצקי, כדי אדורכצופיהרען אן אויספארשונג וועגען 4 באמבעס, וועלכע מען האט געפונען אין בנין פונ'ם מאגיסטראט.

די באמבעס האט ענטדעקט די אויפרוימערין, וועלכע האט זיך פעראינטערעסירט מיט א פערשטויבטען פעקעל, וואס איז געלעגען אונטער דער שאנק אין צימער פון דער בוי-אפטיילונג. אין פעקעל זענען געווען איינגעפאקט 4 גראנאטען.

זי האט באלד וועגען דעם מיטגעטיילט דעם לייטער פון דער בוי-אפטיילונג ה' מושינסקי, וועלכער האט זיך פערשטענדיגט מיט'ן פרעזידענט זשעמיענצקי און מען האט ארויסגערופען די אויספארשונגס-מאכט.

די אויספארשונג אין דעם ענין ווערט נאך געפיהרט.

(ב) אין צוזאמענהאנג מיט די געפונענע גראנאטען אין מאגיסטראט-בנין, זענען נעכטען דורך דער אויספארשונגס-מאכט אויסגעהערט געווארען די צוויי רוימערינס פון מאגיסטראט. די רוימערינס דערצעהלען, אז זיי רוימען די ביורא-צימערס יעדען טאג און בעווישען דעם שטויב אויף מעטלס, אונטער אלע שענק און אין אלע ווינקעלען. דאס פעקעל מיט די גראנאטען זענען, אזוי-ארום אוועקגעלעגט געווארען אונטער דער שאנק מיט א טאג פאר דער ענטדעקונג. מען רעכענט דעריבער, אז דאס איז געווען א פראוואקאציע, כדי צו קאמפראמיטירען דעם איצטיגען מאגיסטראט.

די אויספארשונגס-מאכט האט אין משך פון דער נעכטיגער נאכט אדורכגעפיהרט א גאנצע רייה רעוויזיעס ביי מאגיסטראט-בעאמטע.

אין צוזאמענהאנג מיט די ענטדעקטע גראנאטען איז אין מאגיסטראט נעכטען פארגעקומען א זיצונג פון אן עקספערט קאמיסיע מיט'ן אנטייל פון פארשטעהער פון פאליציי און מיליטערישער מאכט. נאך א גענויער אויספארשונג איז פעסטגעשטעלט געווארען, אז די גראנאטען זענען פון נייעם מיליטערישען טיפ מיט זעלבסט-צינדערס. אז די גראנאטען זאלען אויפרייסען דארף מען זיי אונטערצינדען. ווייטער שטעלען די עקספערטען פעסט, אז אפילו אין פאל פון אן אויפרייס, וואלטען די גראנאטען קיין גרויסען חורבן נישט געמאכט. אין ערגסטען פאל וואלט געליטען נאר דאס צימער, וואו די גראנאטען וואלטען אויפגעריסען. די גראנאטען האבען ענטהאלטען פיראקסילין

א יאהר „ארט".
(צום היינטיגען יובל).

סינטעטיש טעאטער, ראמאנטיש טעאטער, קאמעראל-טעאטער, עקספערימענטאל-טעאטער, און נאך פערשידענע אנדערע נעמען האט מען געפרובט צו געבען דעם „ארט". מ'האט געפרובט קוואליפיצירען און דיסקוואליפיצירען, אוועקצומאכען מיט דער האנד און אין דער אנדערער זייט שטארק צו לויבען. קיינער האט אבער נישט געוואגט צו זאגען: — שלעכט טעאטער.

איין יאהר עקזיסטענץ פון „ארט"!

וואס עס איז, מ'שטיינס געזאגט, פאר א שטח צייט, וואס זאל קענען אימפאנירען, ענטציקען און בעגייסטערען צו שרייבען לויב-ארטיקלען. דאס איז אבער געזאגט געווארען ביי נארמאלע בעדינגונגען און פערהעלטנישען, נישט ביי אונז ספעציעל אין לאדז, וואס מיר האבע זיך אזוי-שטארק פערווינט, אז מיר זענען געצוואונגען צו זעהען יודיש-טעאטער אזוי ווי מ'הערלאנגט אונז, ביי אזא לאגע איז א יאהר „ארט" א גרויס שטיק צייט, נאך וועלכער ס'לוינט זיך צו פראווען א בעשיידענע יובילעאום-פייערונג.

„ארט" איז געקומען אין א צייט פון פולשטענדיגען פאלען פון יודישען טעאטער אין לאדז, אין א צייט, ווען מ'האט דעם יודישען-טעאטער געמאכט פערש רענע הספרים. אין א צייט פון פולשטענדיגער רעזיגנאציע פון געדאנק ווידער אויפצובויען איינע פון די גרעסטע יודישע קולטור-אינסטיטוציעס — דאס יודישע טעאטער.

איז „ארט" צוערשט געווען ראמאנטיש, געחלומט וועגען צוקונפט פון יודישען טעאטער, גענומען אויף זיך א לאסט איבער די כוחות און זיינע ערשטע געלונגען אדורכגעפיהרטע אויפגאבע איז געווע זאפצושאכען די אפאטיע ביי די מאסען צום יודישען טעאטער און זיין צוקונפט.

איז באלד דערויף „ארט" געווארען דאס עקספערימענטאל-טעאטער. האט זיך די לייטונג און ארטיסטען-פערזאנאל נישט אפגעשטעלט פאר קיין שום געוואגטע שריט און פרובען, כדי צו געבען דעם נייעם יודישען טעאטער דעם געהעריגען שוואונג און פארנעהם ביז ס'איז ראך געלונגען צו שאפען דעם סינטעז, דעם מיטעלפונקט פאר די אויפגאבען פון א מאדערן יודיש-טעאטער אין דער איצטיגער צייט, האבען די, וואס האבען זיך מיט'ן „ארט"-אויפטו שטארק אינטערעסירט און נאכגעגאנגען און געהיטען יע־ען שריט ווי ביי א קליין קינד, — אנגערופען דעם „ארט", דאס סינטעטישע טעאטער.

„ארט" האט אונז געצוואונגען אין שריפט און ווארט צו דיסקוסירען וועגען דער פארם און אינהאלט פון דעם מאדערנעם טעאטער און בעזונדערס פון מאדערנעם יודישען טעאטער. פון דער דאזיגער דיסקוסיע איז „ארט" ארויס מיט א זיג, ווייל דאס טעאטער האט נישט אפערירט מיט דער פראזע נאר מיט מעשים מיט שטעלען אונז פאר געשעהענע פאקטען, וועלכע מיר זענען געווען געצוואונגען אפצושאצען און דא סשטענדיג לטובת דעם „ארט".

וואס איז „ארט" איצט?

א קאמעראל-טעאטער, א מאדערנער יודישער טעאטער פון א בעזונדערען מין, א טעאטער, וועלכער קען אונזער טעאטער-אספיראציעס אינגאנצען אפשר נישט בעפרידיגען, אבער, וועלכער האט דאס מין קליינקונסט, — די „ספעציאליטעט" פון „ארט" — געשטעלט אויף אזא הויך, פון וועלכער מיר האבען מיט א יאהר צוריק אפילו נישט געחלומט.

דעריבער איז א יאהר צייט פון „ארט" א גרויס געשעהעניש — א קולטור-אויפטו אי זאונזער פערוואהרלאזטער וואכענדיגקייט.

דעריבער איז א יאהר „ארט" א פערווירקליכונג פון א טרוים, א פעריארע פון ראמאנטיק פון א יודישען טעאטער צו א פאקטישען און רעאלען יודישען קאמער-טעאטער.

דערפאר לוינט צו פראווען א בעשיידענעם יובילעאום-פייערונג.

זאל דער פלאם פון בעגייסטערונג און ווילען אין „ארט" קיינמאל נישט פערלאשען ווערען!

י. דאנקין.

קאנפערענץ פון דירות-קאאפעראטיווען.

(ה) זונטאג איז אין ווארשא פארגעקומען א קאנפערענץ פון די דירות-קאאפעראטיוועו פון גאנץ פוילען. ס'זענען אנוועזענד געווען 58 דעלעגאטען פון 34 שטעט, פערטרעטער פון די מיניסטעריומס: פון אינערן, פינאנץ און פאר עפענטליכע ארבייטען, פון לאדזער און ווארשאווער מאגיסטראטען א. אז. וו. ס'זענען אויך אנוועזענד געווען פערטרעטער פונ'ם איינציגען יודישען ארבייטער דירות-קאאפעראטיוו אין לאדז „פארויס" — ראטמאן האלענדערסקי און וואלינסקי.

פונ'ם בעריכט וואס איז אפגעגעבען געווארען איז צו זעהען, אז ביז צום 1. אקטאבער ה. י. האבען 28 קאאפעראטיווען מיט 3113 מיטגלידער שוין אויסגעפערטיגט 2626 וואוינונגען מיט 7225 צימערן. הלוואות פון דער מלוכה־באנק פאר לאנדווירטשאפט האבען די קאאפעראטיווען בעקומען אינגאנצען 14 מיט א האלבען מיליאן זל. ר. ה. קוים 7 פראצענט פון דער אלגעמיינער צאהל הלוואות.

נאך א רייה רעפעראטען זענען אנגענומען געווארען איינינע רעזאלוציעס. צווישען אנדער, איז בעשלאסען געווארען זיך ווענדען צו דער רעגירונג, אז זי זאל ארויסלאזען אן'אינערליכע הלוואה אויף 100 מיליאן זל.; בויען קליינע וואוינונגען, פערלייכטערען אויסלענדישע קרעדיטען אויף בוי-צוועקען; רעארגאניזירען דעם לאקאל-שטייער א. אז. וו. ס'איז אויך אנגענומען געווארען דער פארשלאג פון ראטמאן האלענדערסקי, אז פון די הלוואות פון דער באנק פאר מלוכה-ווירטשאפט זאלען קענען געניסען: אויסשליסליך די שטעט-פערוואלטונגען, ארבייטער- און אנגעשטעלטע דירות-קאאפעראטיווען מיט א געזעלשאפטליכען כאראקטער; און א צווייטער פארשלאג פון ראטמאן האלענדערסקי, אז דער צוזאמענפאהר ווענדעט זיך צו דער רעגירונג ארויסצוגעבען א פעראָרדנונג, אז אין די ווינטער-חדשים טאָרען נישט אויסגעפיהרט ווערען קיין עקסמיסיעס פון 1 און 2 שטובינע וואוינונגען.

צום סוף איז אנגענומען געווארען א בעשלוס צו פאדערען פון דער רעגירונג, אז די בוי-הלוואות זאלען אויסגעצאהלט ווערען אין פערלויף פון 50 יאהר צו 3 פראצ. מיט אמארטיזאציע. די אויסצאהלונגען זאלען זיך אנהויבען ערשט 5 יאהר נאכ'ן פערענדיגען דעם בוי.

א טייער בעגעגניש פון א לאדזער אין ווילנע
ער האט א ווייב מיט 3 קינדער, איצט האט מען איהם צוגעווארפען א פרעמד קינד.

מיט אונזערס א בן-עיר א בעל-הבית'ישען מענש, א יודישע סוחר האט פאָריגע וואך פאסירט א געשיכטע, וואס מ'קען נאר ארויסלייענען פון די מעשיות-ביכלעך.

ה' וו. האט אין לאדז פערטרעטונגען פון פערשידענע אויסלענדישע פירמעס. פאָריגע וואך איז וו. אוועקגעפאהרען קיין ווילנע, כדי דארט צו ערלעדיגען עטליכע געשעפטס-ענינים. נאך א גאנצען טאג ארומלויפען איז ה' וו. אוועק אין קינא, כדי צו פערטרייבען די צייט. דאס שלימזל האט געוואלט, אז נעבען ה' וו. זאל זיך אוועקזעצען א יונג ווייבעל מיט'ן אמת'ען ווילנער שיק. א קוק און א קוק. א ווארט און א ווארט און ה' וו. האט געשלאסען בעקאנטשאפט מיט דער לאמת שעהנער ווילנערין. פון קינא איז שוין וו. נישט אהיים געגאנגען אליין. ער האט די ווילנערין פעסט געהאלטען אונטער'ן ארים און איהר גע'סור'עט איז אויער אריין פערשידענע פראפאזיציעס. די ווילנערין האט צוערשט דערפון נישט געוואלט הערען, אבער איינציגוויין איז זי געווארען נאכגיביגער.

— אבער מיין הער, האט זי געשעפטשעט, איך האב דאך א קינד אינדערהיים און איך קען עס נישט איבערלאזען אויף א גאנצע נאכט.

נאך א לענגערען שמועס זענען אונזערע צוויי לייט פערטיג געווארען, אז די ווילנערין זאל נעהמען איהר קינד און צוזאמען מיט דעם לאדזער סוחר געהען אין האטעל נעכטיגען.

ביים אריינגאנג אין האטעל האט דער לאדזער סוחר איינגעמאלדען די ווילנערין מיט דעם קינד אלס זיין פרוי און קינד.

אונזער סוחר'ל האט גאנץ גוט פערברענגט מיט דער ווינערין, דאס קינד איז בעת מעשה גאנץ געשמאק געשלאפען. פארטאגס איז די ווילנערין ארויס געגאנגען אויף א מינוט, כדי צו נעהמען א ביסעל מילך פאר'ן קינד. דער סוחר האט געווארט א שעה, צוויי, דריי — דאס ווילנער ווייבעל איז ווי אין וואסער אריין. פערשטעהט זיך, אז וו. איז געווארען אונרוהיג און איז אראפגעלאפען זוכען זיין „שאץ". אבער א נעכטיגער טאג, מ'האט זי נישט געפונען, וו. איז געווארען ביטער אויף דער נשמה. ער האט נישט געהאט קיין אנדער עצה, האט גענומען דאס קינד אויף דער האנד, אוועק אין דער פאליציי און דערצעהלט די גאנצע געשיכטע.

אין די פאליציי איז דער גאנצער ענין געווען פערדעכטיג. ממה-נפשך: איז דאס קינד זיינס, נאך וואס ברענגט ער עס אין פאליציי, איז עס נישט זיין, פארוואסושע האט ער עס איינגעמאלדען אין האטעל אלס זיינס?

די פאליציי האט קודם כל דאס קינד אוועקגעגעבען אין אן אינטערנאט אויפ'ן חשבון פון לאדזער סוחר. וו. איז פערהאלטען געווארען ביז די ווינער פאליציי וועט נישט בעקומען קיין ענטפער פון לאדז, אז וו. איז ווירקליך א לאדזער סוחר, האט א פרוי מיט 3 קינדער, וועלכע זענען אלע אין לאדז. ערשט דעמאלט האט מען געגלויבט, אז די געשיכטע, וואס וו. האט דערצעהלט איז אמת, און מ'האט איהם בעפרייט.

דאס קינד איז פערבליבען אין אינטערנאט און ביז א דעציזיע פון דער ווינער פאליציי מוז דער לאדזער סוחר וו. צאהלען פאר אויסהאלטען דאס קינד.

דאס הייסט א טייער פערגעניגען, מיט'ן פסק, וואס וו. האט דערווייל געכאפט פון זיין ווייב אין לאדז, איז נישטא וואס איהם מקנא צו זיין.

די מגפה פון עקסמיסיעס.
א דאזאר ווארפט ארויס א גייסטיג-קראנקען פון זיין דירה.

יערען טאג האבען מיר צו נאטירען פערשידענע סקאנדאליעזע עקסמיסיעס, וואס ווערען ארורכגעפיהרט איבער די ארימסטע פון די ארימע, צוליב די דאזיגע עקסמיסיעס ווערען צוברעכען גאנצע משפחות און זיי קומען צום אונטערגאנג. דער קאמף געגען עקסמיסיעס דארף אנגעהמען געזעלשאפטליכע פארמען און אזוי ארום וואלט פערהיטען געווארען פון פיל אומגליקען.

ווי מיר האבען שוין אנגעוויזען זענען מאנכע עקסמיסיעס אזעלכע סקאנדאליעזע, אז דער שכל בעגרייפט דאס נאר נישט, ווי ס'נעהמט זיך ביי מענשען אזוי פיל ציווילער מוט די דאזיגע עקסמיסיעס אדורכצופיהרען.

דאס הויז אויף קילינסקי 125 געהער צו 5היגען אנגעזעהענעם גביר און דאזאר י. ם. ריסלאווסקי. אין דאזיגען הויז האט געוואוינט מיטעל-פערמעגליכע פאמיליע שראקאווסקי. דאס אומגליק געוואלט, אז ש. זאל שטארבען באלד דערויף אויך זיין פרוי. געבליבען איז א בחור, א גייסטיג-קראנקער, דער אומגליקליכע שלעפט זיך א גאנצען טאג ארום איבער די לאדזער גאסען און אין אוועגר לעגט ער זיין קראנקען קאפ אוועק אין דער שטוב, וואס איז איהם געבליבען בירושה פון זיין פריה-פערשטארבענע עלטערן.

אט דעם גייסטיג-קראנקען יונגערמאן האט ה' וו. געפונען פאר נויטיג צו עקסמיסירען פון דער דירה. די דאזיגע עקסמיסיע האט אין דער [illegible] צער נעגענר געמאכט א שטארקען איינדרוק.

יודישער קאמער-טעאטער
„ארט"
לייטונג: מ. בראדערזאן.
זאכאדניא 43
היינט, דאנערשטאג
אנהויב פינקטליך 9.45 אווענד
א גרויסע יובילעאום-פארשטעלונג
איין יאהר עקזיסטענץ
פראלאג: מ. בראדערזאהן.
1) שאבטען
2) שאכנע יאכנע
3) ישובניקעס
4) טאנץ
5) שושנת יעקב
6) אלבאם
7) מאנאלאג
8) כלי-זמרים
9) זייגערל
10) פריילין מייטעל
די קאסע איז אפען פון 6 א זייגער אין אווענד.

Dr. med. **H. Lubicz**
צעגעלניאנא 43, טעל. 41-32
ספעציאליסט פאר הויט, וועגערישע און מענער-שוואכע קרענקהייטען. היי זונג מיט קווארץ-לאמפען (האר-אויספאל)
נעהמט אן פון 8–10 און פון 5–8 אווענד.

יוד. אַפּטייקער פערמשפּט אויף 1 חודש אונבּעדינגטן ארעסט

פאַר טרייבּעז רכילות געגעז א היגעז מורה־הוראה.

—() אין לאָדז איז בּעקאַנט אומעטום דער יו־דישער אַפּטייקער בּיעלאָוס, אַ מענש, אַ תּקיף, אַ גאַנצער וואוילער, האַלט זיך פאַר אַ חכם, פאַר אַ אינטעליגענט און אַלץ ווייסער. מאַכט זיך אַ מעשה, אַז ב. וואוינט אָפּ מיט זיין פרוי עט־ליכע יאָהר און האָט נישט קיין גרוים שלום־בּית, האָט ער נישט געוואוסט, ווי אַזוי פּטור צו ווערען פון איהר, האָט איהם דער אויבּער־שטער געהאָלפען, אַז ער האָט אָפּגעלעבּט מיט זיין פרוי 10 יאָהר און קיין יורש איז נישט גע־ווען, איז ב. פּלוצלונג געוואָרען אַ פרומער יוד און האָט אָנגעהויבּען צו טענה׳ן צו זיין פרוי, היות ווי ער חלש׳ט נאָך אַ קריש און זי האָט איהם דורך 10 יאָהר אַזאַ איינעם נישט געשענקט, איז לויט׳ן יודישען דין קומט איהר אַ גט. די פרוי האָט, פערשטעהט זיך, דערוויל דערפון נישט געוואָלט הערען און קיין גט איהר מאַן, דעם אַפּטייקער, נישט גע־וואָלט געבּען.

איז ב. נישט אָפּגעשטאַנען און איז אַוועק צו איינעם פון די היגע מורה־הוראות און אַוועק־געלעגט אַ גערעכטע טענה!

— איך האָבּ געוואוינט מיט מיין פרוי 10 יאָהר, קיין קינדער האָט זי מיר נישט געשענקט, דעריבּער בּעט איך, ווי ס׳קומט לויט׳ן יודישען דין, אַז דער רב זאָל מיך גט׳ן מיט מיין ווייבּ, כּדי איך זאָל קענען נאָכאַמאָל חתונה האָבּען און מיר פער־שאַפען אַ קריש.

דער מורה־הוראה האָט געזעהן, אַז דער יוד האָט אַ גערעכטע טענה און האָט געלאָזט שיקען נאָך דער פרוי ב. און איהר מודיע געווען דעם פערלאַנג פון איהר מאַן און דערבּיי צוגעגעבּען, אַז לויט׳ן יודישען דין קומט איהר טאַקע אַ גט, די פרוי ב. האָט אָבּער גע׳טענה׳ט, אַז זי האָט נישט קיין קינדער, צוליבּ דער שולד פון איהר מאַן און נאָך אַנדערע טענות, האָט זי אַוועקגעלעגט, וועלכע האָבּען אונמעגליך געמאַכט פאַר דעם מורה־הוראה אַרויסצוגעבּען אַ גט.

ב. האָט אָבּער אַלץ געוואָרט אויפ׳ן גט און האָט זיך נישט געקענט דערוואַרטען. דער מורה־הוראה האָט איהם פערטייטשט, אַז לויט די טענות פון זיין פרוי קען ער נישט אַרויסגעבּען קיין פּסק וועגען אַ גט.

דאָס האָט שטאַרק אויפגערעגט דעם אַפּטייקער ב., וועלכער איז שוין געזען זיכער, אַז ער וועט ווי־דער ווערען „אַ קאַוואַליער צום האָבּען", ער האָט אָנגעהויבּען נאָכצוקוקען די סיבּות פון דעם אָפּזאָג פון רב צו געבּען אַ גט און האָט געפּרובּט עפענטליך חושד צו זיין דעם רב, אַז ער האָט עטליכע מאָל גערופען זיין פרוי בּיחידות און... איהר געגעבּען עצות ווי אַזוי זי זאָל טענה׳ן, כּדי דער רב זאָל נישט קענען אַרויסגעבּען קיין פּסק וועגען אַ גט. קורץ פון דער מעשה, דער מורה־הוראה האָט נישט אַרויסגעגעבּען קיין פּסק וועגען אַ גט און ב. איז ער־היום נישט גע׳גט פון זיין פרוי.

דער אַפּטייקער ב. איז אָבּער נישט פון די מענשען, וועלכע זאָלען רעזיגנירען פון וועלכע ס׳איז אונטערנעהמונג. ב. האָט דעריבּער אָנגעשריבּען אַ לאַנגען בּריף צו דער היגער קהלה־פערוואַלטונג, אינ׳ם בּריף שרייבּט ב. וועגען דער גאַנצער גע־שיכטע מיט זיין פרוי, ווי אַזוי ער האָט מיט איהר זייט 10 יאָהר קיין קינדער נישט געהאַט און אַז לויט דעם יודישען דין קומט איהם אַ גט. נאָר אַזוי ווי דער מורה־הוראה האָט לויט דער מיינונג פון ב. געהאַט עפּיס „געהיימנישפולע ענינים" מיט זיין פרוי און האָט זי דעריבּער געלערנט ווי אַזוי צו טענה׳ן, כּדי ער זאָל נישט דאַרפען צו׳פּסק׳ענען קיין גט און קיין גט האָט ער נישט אַרויסגעגעבּען, דערוויל, שרייבּט אין זיין בּריף ב. איז זיין פרוי קראַנק געוואָרען אויף אַ האַרץ־פעהלער און ער האָט זי געמוזט היילען און דאָס האָט איהם אָפּגע־קאָסט אַ קימאַ־לן פון 30 טויזענד גילדען, וועלכע וואָלטען איהם נישט געדאַרפט קאָסטען ווען ער וואָלט שוין געהאַט גע׳גט זיין פרוי, — פערלאַנגט ב. פון דער קהלה־פערוואַלטונג: 1) צו פערפיהרען אַנ׳אויספאָרשונג געגען דעם מורה־הוראה, 2) אַ־רויסרופען איהם און די עדות, וועלכע ער וועט אָנ־געבּען און 3) די קהלה זאָל איהם געבּען אַנ׳ענט־שעדיגונג אין דער הויך פון 30 טויזענד גילדען, וואָס האָט איהם אָפּגעקאָסט דאָס היילען זיין פרוי.

די ראָויגע אָנקלאַגע איז אָנגעקומען אין דער קהלה־קאַנצעלאַריע אין אָקטאָבּער 1927, ווען אויס אַז דער דעמאָלסדיגער קהלה־פּרעזעס האָט גע־האַלטען, אַז די אָנקלאַגע געהער נישט צו דער קאָמפּעטענץ פון דער קהלה־פערוואַלטונג און דעם בּריף נישט געשטעלט אויף דער טאָג־אָרדנונג.

און ווי מען גיט אונז איבּער האָט ה׳ ב. זיך געווענדעט מיט אַנ׳אָנקלאַגע צום שטעטישען סטאַ־ראָסטווא, קורם כּל אויפ׳ן מורה־הוראה און ראַן אויף דער קהלה־פערוואַלטונג, וועלכע פערנאַכ־לעסיגט, לויט זיין מיינונג, איהרע פליכטען און האָט זיין ענין נישט ערלעדיגט.

דערווייל האָט זיך דער גענעבּענער מורה־הוראה דערוואוסט וועגען די רכילות, וואָס בּיעלאָוס פערשפּרייט וועגען איהם און האָט אָנגעגעבּען אין געריכט אויף דעם רכילות־טרייבּער. דער פּראָצעס איז שוין איינמאָל פאָרגעקומען, נאָר איז אָפּגעלעגט געוואָרען, צוליבּ פעהלען פון עדות.

עהערנעכטען איז ווידעראַמאָל פאָרגעקומען דער פּראָצעס געגען בּיעלאָוס׳ן, דעם מורה־הוראה האָט פערטרעטען דער אַדוו. לאַסקי. נאָך אַ לאַנגע בּעראַטונג האָט דאָס געריכט אַרויסגעטראָגען אַנ׳־אורטייל, לויט וועלכען בּיע׳אָוס ווערט פער׳משפּט צו 1 חודש אונבּעדינגטען אַרעסט פאַר טרייבּען רכילות געגען דעם מורה־הוראה.

בּלוטיגע עקסצעסען אין אוזאַרקאָוו.

(—) עהערנעכטען זענען אין אָזאָרקאָוו פאָר־געקומען בּלוטיגע עקסצעסען.

די קאָמוניסטען האָבּען צוזאַמענגערופען אויפ׳ן דאָרטיגען מאַרק אַ מיטינג. עס האָט זיך אויפ׳ן מאַרק פערזאַמעלט אַ גרויסער עולם פון אַ פּאַר טויזענד פּערזאָן. עס זענען אַרויסגעטרעטען איינ־גע רעדנער, וועלכע האָבּען גערופען צו פיהרען דעם שטרייק ווייטער, נישט קוקענדיג דערויף, וואָס די פּראָפ. פעראיינען האָבּען דעם שטרייק אָבּגע־רופען.

נאָכ׳ן מיטינג האָט זיך די מחנה געגומען דע־מאָנסטרירען איבּער דער שטאָדט. אַ גרעסערע פּאָ־ליציי - אָבּטיילונג האָט די דעמאָנסטראַנטען פער־שטעלט דעם וועג. צווישען דער פּאָליציי און די דעמאָנסטראַנטען איז געקומען צו אַ ציזאַם נשטוים. דערבּיי זענען פערוואונדעט געוואָרען עטליכע אַר־בּייטער און פּאָליציאַנטען.

נעכטען זענען קיין אָזאָרקאָוו אַרויסגעפאָהרען דער שעף פון דער זיכערהייטס־אָבּטיילונג בּיי דער וואָיעוואָדזשטווע ה׳ סיסקאָ און דער פּאָליציי־קאָ־מענדאַנט אינספּעקטאָר עלזעסצר־ניעזשעלסקי, וועל־כע וועלען אויפ׳ן אָרט אַדורכפיהרען אַ גענויע אויספאָרשונג אין צוזאַמענהאַנג מיט די בּלוטיגע געשעהענישען.

סעזאָן־אַרבּייטער פאָדערן בּע־צאָהלט פאַר די שטרייק־טעג.

(ז) דער קריסטליכער פעראיין האָט זיך גע־ווענדעט צום מאַגיסטראַט מיט אַ בּקשה אויסצו־צאָהלען די סעזאָן־אַרבּייטער פאַר די 4 טאָג, וואָס זיי האָבּען געשטרייקט אַלס אויסדרוק פון סאָלי־דאַריטעט מיט דעם טעקסטיל־שטרייק. אויבּ דער מאַגיסטראַט וועט די בּקשה נישט קענען אויספיה־רען וועט דער פעראיין בּעטען מען זאָל פערלענ־גערן די סעזאָן־אַרבּייטען אויף 4 טעג, כּדי צו געבּען די מעגליכקייט די אַרבּייטער אָפּצואַרבּייטען די פערלוירענע 4 טאָג.

פון דער פּאָסט.

(ז) אַ דאַנק דער השתּדלות פון דעם לאָדזער סוחרים האָט דאָס מיניסטעריום פון פּאָסט און טעלעגראַף פעראָרדענט, אַז די לאָדזער פּאָסט־אָפּ־טיילונגען זאָלען אָננעהמען טעלעגראַפישע איבּער־ווענדונגען אין די וואָכען־טעג פון 8 אינדערפריה בּיז 10 אַ זייגער אין אָוונד און אין די חגא־טעג פון 9 אינדערפריה בּיז 10 אין אָוונט.

אַפּטייקען

היינטיגע נאַכט־דיזשורען.

(ז) מ. ליפּיעץ (פּיעטריקאָווער 113), ע. מי־לער (פּיעטריקאָווער 46), וו. גראָשקאָווסקי (קאָנ־סטאַנטינער 15), פּערעלמאַן (ציגעל גאַס 64), ה. ניעוו אָראָווסקי (אַלעקסאַנדראָווסקאַ 37), ס. יאַנקע־לעוויטש (אַלטשטאָט 9).

פירמע ב. בּאַי און קאָמפּ.

די בּעקאַנטע אין די סוחרישע קרייזען פון דער הויפּטשטאָדט טעכנישע און גומי־פאַבּריק „בּאַי און שותּפים" האָט בּעשלאָסען צו עפענען אין לאָדז, אין דעם ניי־אויסגעבּויטען לאָקאַל, אויף פּיעטרי־קאָווער 154 אַנ׳אָבּטיילונג פון דער פירמע.

די לייטונג פון דער אָבּטיילונג געפינט זיך אין די הענד פון די ה"ה ר. ווײלבּאַך און ב. בּאַי, וועלכע זענען בּעקאַנט אין דער סוחרישער וועלט אַלס גוטע פאַכמענער און סאָלידע סוחרים.

אַ דאַנק די בּרייטע פערבּינדונגען מיט די גרויסע אויסלענדישע פירמעס וועט דער לאַגער שטענדיג זיין בּעזאָרגט מיט די נייעסטע אַרטיקלען פון גומי־ און טעכנישע אויסאַרבּייטונגען.

נעמט אָפּ די רעגיסטראַציע־קאַרטען פון מאַגיסטראַט!

(מ) דער אינדוסטריע־אַמט פון דער ערשטער אינסטאַנץ, טרעט צו, אין די נאָהנטסטע טעג, צו קאָנטראָלירען די אונטערנעהמונגען, צי זיי האָבּען זיך רעגיסטרירט אין מאַגיסטראַט.

אַזוי ווי אַ גרויסער טייל פון די רעגיסטרירטע אונטערנעהמונגען האָט נאָך נישט אָפּגענומען אין מאַגיסטראַט די בּעשטעטיגונגען, אַז זיי האָבּען זיך רעגיסטרירט (רעגיסטראַציע־קאַרטעס), דאַרפען זיי איצט טון וואָס שנעלער, כּדי אויסצומיידען שטראָפען.

13־טע פּענסיע פאַר שטאָדטישע אָנגעשטעלטע

אַ דעלעגאַציע פונ׳ם פעראיין פון אָנגעשטעל־טע אין עפענטליכע אינסטיטוציעס האָט זיך נעכ־טען געווענדעט צום פּרעזידענט זשעמיענצקי און צום וויצע־פּרעזידענט ראַפּאַלסקי וועגען דער 13. פּענסיע פאַר די שטעדטישע אָנגעשטעלטע.

דאָס פּרעזידיום האָט צוגעזאָגט די 13־טע פּענסיע פאַר די שטעדטישע אָנגעשטעלטע און פאַר די אָנגעשטעלטע אין דער גאַזאָווניע.

וואָס איז שייך דעם טערמין פונ׳ם אויסצאָה־לען די פּענסיעס איז עס אָנבּעלאַנגט אין די פאָנ־דען, וועלכע דער מאַגיסטראַט וועט פּערמאָגען. עס איז אָבּער צו ערוואַרטען, אַז שוין אין די ער־שטע טעג פון דעצעמבּער וועט די 13־טע פּענסיע אויסגעצאָהלט ווערען.

צו די קראַנקען־קאַסע־וואַהלען.

(ב) צו די פריהער איינגעטראָגענע 10 ליסטעס צו די וואַהלען צום ראַט פון דער קראַנקען־קאַסע איז נאָך צוגעקומען די ליסטע פון „שלומי אמוני ישראל" מיט דער ערשטער קאַנדידאַטור פון ה׳ נירענבּערג.

עס דאַרפען נאָך איינגעטראָגען ווערען ליס־טעס מצד די אינטעלעקטועלע אַרבּייטער און נ.פּ.ר. רעכטע.

מצד די אַרבּייטסגעבּער זענען שוין איינ־געטראָגען געוואָרען ליסטעס פון די טעקסטיל־אינ־דוסטריעלער און הויזבּעזיצער און עס דאַרפען נאָך איינגעטראָגען ווערער ליסטע די בּוי־אונטערנעהמער.

יעקב יצחק זאַקס ז"ל

נעכטען איז געשטאָרבּען נאָך אַ קורצער קראַנקהייט דער היגער אָנגעזעהענער בּעל־הבּית ר׳ יעקב יצחק זאַקס. דער פערשטאָרבּענער איז גע־ווען בּעקאַנט מיט זיינע מעלות טובות און גוטהאַר־ציגקייט. ער האָט חתונה־געמאַכט פיל אָרימע כּלות און אויסגעהאַלטען יתומים, אַלץ בּסתר, קיינ־מאָל זיך נישט רעקלאַמירט. יעקב יצחק זאַקס איז אויך געווען אַ בּעריהמטער בּעל־תפילה.

ת. נ. צ. ב. ה.

געשטאָרבּען א לאָדזער.

(—) די יודישע קהלה אין לאָדז האָט בּעקו־מען אַ מיטיילונג פון בּראַדניצאַ, אַז דאָרט איז געשטאָרבּען און צו קבורה געקומען אַ געוויסער אַדאַם ווינאַווער. דער פערשטאָרבּענער זאָל שטאַ־מען פון לאָדז. די פאַמיליע פונ׳ם פערשטאָרבּענעם זאָל זיך ווענדען נאָך אינפאָרמאַציעס צו דער בּראַדניצער פּאָליציי.

קאָנפערענץ פון די פּראָפעסיאָ־נעלע פעראיינען

וועגען די קראַנקען־קאַסע־וואַהלען.

עהערנעכטען אָוונד איז פאָרגעקומען אַ קאָנ־פערענץ פון פערוואַלטונג פון פּראָפ. פעראיינען וועגען די קראַנקען־קאַסע־וואַהלען.

אין דער קאָנפערענץ האָבּען זיך בּעטייליגט פאָרשטעהער פון טעקסטיל, בּוי און שטיין, האָלץ, לעדער, עפענטליכע אַרבּייט, בּאַלען - פּעקער און פעראיינס־פּראַקציעס פון שניידער, האַנדעל־אָנגעש־טעלטע, בּעקער און אַנד.

נאָכ׳ן אויסהערען אַ בּעריכט וועגען גאַנג פון די וואַהל־אַרבּייט איז בּעשלאָסען געוואָרען צו שטי־צען צו די קראַנקען־קאַסע־וואַהלען דעם בּלאָק פון דיסאָציאַליסטישע פּאַרטייען און פּראָפ. פעראיינען

Dr. med. B. ROBINZON

אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען.

וואוינט יעצט

פּיעטריקאָווער 10, טעלעפאָן 31-86.

נעהמט אָן פון $8-9^1/_2$ פריה און פון $3^1/_2-4^1/_2$ נאָכמ.

רעגיסטראַציע פון יאָהרגאַנג 1908.

היינט דאַרפען זיך רעגיסטרירען אַלע געבּוי־רענע אין 1908 י. וועלכע וואוינען אין 5. פּאָ־ליציי־קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַמיליען־נעמען הויבּען זיך אָן מיט די בּוכשטאַבּען:

L. Ł. M. N. O. P.

די רעגיסטראַציע קומט פאָר אין לאָקאַל פון פּאָליטעריש־פּאָליציייאישען בּיוראָ בּיים מאַגיסטראַט (פּיעטרקאָווער 212) און קומט פאָר פון 8.15 בּיז 1 אַ זייגער בּייטאָג.

בּיים רעגיסטרירען זיך דאַרף מען מיטבּרענגען אַ פּאַס מיט אַ פאָטאָגראַפיע, אָדער אַנ׳אַנדער דאָ־קומענט, וואָס בּעשטעטיגט די אידענטישקייט פון דער פּערזאָן. פאַר נישט מעלדען זיך צו דער רע־גיסטראַציע דראָהט אַ שטראָף.

פּערזאָנען מיט „קאַרטאַ־פּאָבּיטו" דאַרפען זיך אויך רעגיסטרירען.

קאָנטראָל־פערזאַמלונגען פאַר רעזערוויסטען.

(—) אויף נאָוואָ־טאַרגאָווע 18 דאַרפען זיך היינט מעלדען די געבּוירענע אין 1900, וועלכע וואוי־נען אויפ׳ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פּאָ־ליציי־קאָמיסאַריאַט און זייערע נעמען הויבּען זיך אָן אויף Ks—Kz.

מאָרגען — L. Ł.

אויף קאָנסטאַנטינער 62 דאַרפען זיך היינט מעלדען די געבּוירענע אין י. 1903, וואָס וואוי־נען אויפ׳ן שטח פון 2. 3. 5. 8. 9. און 11 פּאָ־ליציי־קאָמיסאַריאַטען אויף די בּוכשטאַבּען L. Ł.

מאָרגען — M.

(—) היינט דאַרפען זיך שטעלען אויף לעשנאָ 9, די רעזערוויסטען פון 1888 י. וואָס וואוינען אויפ׳ן שטח פון 7־טען קאָמיסאַריאַט און זייערע פאַ־מיליען־נעמען הויבּען זיך אָן אויף

K. L. Ł.

מאָרגען — M. N. O. P. R.

אויף נאָוואָ־צעגעלניאַנאַ 51, דאַרפען זיך מעלדען די רעזערוויסטען פון 1900 י., וואָס וואוינען אין 7־טען פּאָליציי־קאָמיסאַריאַט מיט די פאַמיליען־נעמען אויף

M. N. O. P. R.

מאָרגען — S. T. U. W. Z. Ż.

פון דער פאָלקס־אוניווערזיטעט

בּיי דער ציוניסטישער אָרגאַניזאַציע.

די נאָהנטסטע פאָרלעזונגען פון דער פאָלקס־אוניווערזיטעט קומען פאָר שבּת, י"ג מרחשון (27.10) 5 נ. מ. אין לאָקאַל פון דער ציוניסטי־שער אָרגאַניזאַציע העבּרעאישע פאָרלעזונג פון ה׳ א. לובּאַשיצקי איבּער יודישע געשיכטע; 7 אָוונד אין „בּני־ציון"; אויף זשגאָווסקאַ 7 — דעפּ. ד"ר ראָזענבּלאַט איבּער פּראָבּלעמען פון ארץ־ישראל־אויפבּוי; 8 אָוונד אין לאָקאַל פון צענטר. האַנד־ווערקער־פערבּאַנד (פּאָלודניאָוואַ 4), דירעקטאָר א. פּערלמאַן איבּער יודישע מוזיק. דער איינגאַנג צו די פאָרלעזונגען איז פריי.

בּעגרעניצען דעם אימפּאָרט פון סמאַלץ.

(ב) די גאַזאָווניעס האָבּען בּעשלאָסען זיך צו ווענדען צום האַנדעלס־מיניסטעריום מיט אַ פאָדע־רונג צו בּעגרעניצען דעם אימפּאָרט פון אויסלענ־דישער סמאַלץ קיין פּוילען. די פּוילישע גאַזאָווניעס פּראָדוצירען גענוג סמאַלץ און האָבּען נישט קיין פּערקויפס־פּלעצער.

היט אייערע קינדער!

(—) אויף ראַדאָמסקאַ־גאַס איז איינגעפאַלען אין קלאָזעט די 4־יעהריגע אַנטאָנינאַ מאַיעווסקאַ. עס איז געלונגען דאָס קינד, קוים אַ לעבּעדיגעס אַרויסצושלעפען.

פּאָליציי האָט פערשריבּען די עלטערן פונ׳ם קינד אַ פּראָטאָקאָל פאַר לאָזען דאָס קינד אָהן השגחה.

אַכטונג עמיגראַנטען,

וואָס פאָהרען קיין אַרגענטינע!

אַלע עמיגראַנטען, וואָס האָבּען שוין פּעסער קיין אַרגענטינע, אויסגעשטעלט פאַר׳ן 20־טען אָק־טאָבּער, וועלען האָבּען די מעגליכקייט צו בּעקומען די אַרגענטינער וויזע נאָר בּיז׳ן 12־טען נאָוועמבּער ה. י. נאָך דעם טערמין וועט מען נישט קענען בּע־קומען די וויזע אָהן אויספאָרמירונגס־פּאַפּירען. די עמיגראַנטען מוזען זיך דעריבּער צואיילען, כּדי צו נעמען די וויזע פאַר׳ן 12־טען נאָוועמבּער.

וועגען אַלע איינצעלהייטען קאָן מען זיך ווענדען אין דער היגער „יעאָס"־אָבּטיילונג, פּיעטריקאָווער 10, פון 10 בּיז 2 בּייטאָג.

ביי יעדען ברית דאַרף אַנוועזענד זיין אַ דאָקטאָר.

קראַנקע מוהלים טאָרען נישט מל זיין.

לעמבערגער „מאָרגען“ שרייבט: די לעמבערגער מוהלים-אַפּערע האָט אויך אַרויסגערופען פער־שידענע קאָמענטאַרען און אויפרעגונג אין די קרייזען פון די לעמבערגער ערצטע, כדי צו הערען די מיי־נונג פון די יודישע דאָקטוירים אין דער פראַגע האָ־בען מיר זיך געווענדעט צום לעמבערגער יודישען קינדער-אַרצט דר. מרדכי אליהו ביקעלעס, וועל־כער האָט, ווי בעקאַנט, אויפ'ן דאָקטוירים-צוזאַמענ־פאָהר אין וואַרשא, דעם 25-טען יוני ה. י. געהאַל־טען ועהר אַ אינטערעסאַנטען רעפעראַט וועגען די רעפאָרמען, וואָס מען דאַרף איינפיהרען ביים מל זיין. דר. ביקעלעס האָט, אויף די איהם געשטעלטע פראַגען, פאָלגענדעס ערקלערט;

„איך וויל קודם כל אויפמערקזאַם מאַכען, אַז ביי מל זיין מוז די אָפּעראַציע ווערען דורכגעפיהרט לויט די פאָרשריפטען פון כירורגיע, היגיענע און אַסעפּטיק (ד. ה. דאָס מען דאַרף אַכטונג געבען אַז דאָס קינד זאָל נישט בעקומען קיין בלוט-פער־גיפטונג ביים מל זיין.) עס איז איבערטריבען דער פחד פון געוויסע עלטערען, וואָס האָבען מורא זייע־רע קינדער מל צו זיין. איך האָב שוין אין מיין רעפעראַט אויפ'ן דאָקטוירים-צוזאַמענפאָהר אין וואַרשא אָנגעוויזען, אַז עס איז אומבעדינגט נויטיג איינצופיהרען רעפאָרמען מצד די מוהלים ביים מל זיין. דערביי קאָנען פערבלייבען די אַלטע דריי טיילען פון דעם רעליגיעזען אַקט: חתוך, מציצה און פריעה.

דער ערשטער הויפט-בעדינג ביי דעם אַלעמען מוז אָבער זיין דער מוהל מוז זיך גוט אָבריינינען, איידער ער טרעט צו צו דער אָפּעראַציע. ער מוז זיך, לויט די פאָרשריפטען פון כירורגיע דורך עט־ליכע מינוט וואַשען די הענד, אויסרייניגען די נע־געל פון די גראָבע פינגער. דערנאָך טאָר דער מוהל זיך נישט צוריהרען צו קיין שום זאַך, נישט בע־ריהרען דעם טלית, גלעטען די באָרד, נישט איינ־ציהען דעם גאַרטעל, ווי די מוהלים האָבען דאָס גערן צו טון ביי די „הכנות“... די אינסטרומענטע, ד. ה. דאָס מוהל-מעסער, שער צום שניידען די גאַזע, גלאָז-רעהרעלעך, מיט וועלכען מען מאַכט די מציצה, מוזען ווערען אויסגעקאָכט קנאַפּ פאַר'ן מל זיין“.

עטליכע טעג פאַר דער אָפּעראַציע מוז דער מוהל בודק זיין דאָס קינד צי עס איז נישט היציג־קראַנק, אָדער עס האָט נישט קיין בלאָטערען און צי עס האָט נישט קיין אַנדערע פעהלער, לויט וועלכען מען טאָר על פי דין און לויט די פאָרשריפטען פון דער מעדיצין נישט מל זיין. האָט דער מוהל אַ וואָ־סער נישט איז חשד, אַז דאָס קינד איז נישט מסוגל צו דער אָפּעראַציע, טאָר און זאָל ער עס נישט מל זיין. אויף יעדען פאַל אָבער דאַרף דער מוהל סיי ביים עושר און סיי ביים אָרימאַן פעראָרדנען צו רו־פען דעם דאָקטאָר, אַ אָפּעראַטאָר. אַליין טאָר ער זיך נישט וואַגען, ווי דאָס געשעהט ביי אונז ליידער גאַנץ אָפט, אַפילו צו זאָגען, אַז דאָס קינד איז גע־זונד שטאַרק און פולקאָם געזונד, אַזוי, אַז מען קען עס מל-זיין“.

איז דער מוהל אַליין קראַנק, איז ער נישט מיט אַלעמען און אַפילו ווען ער האָט אַ לייכטען נאַרקאָטאָר טאָר און דאַרף ער וואַגאַר דאָס קינד נישט בודק זיין, וויל דורך בעריהרען דאָס קינד קאָן ער איהם אָנשטעקען מיט דער קראַנקהייט. נאָ־טירליך טאָר ער אין אַזאַ פאַל דאָס קינד נישט מל זיין. ליידט דער מוהל אויף אַ אַנשטעקענדיגען חו־לאת, ווי למשל אויף טובערקולאָז, האָט ער קראַנ־קע אויגען, אָדער ער איז קראַנק, עס זאָל זיך חס ושלום נישט טרעפען, אויף סיפיליס, ווי דאָס איז שוין געווען דער פאַל אין געוויסע קליינע שטעט־לעך, דאַן דאַרף זיך דער מוהל פרייוויליג אָבזאָגען פון זיין אומנות, כדי די קינדער אויף זייער גאַנץ לעבען־לאַנג נישט אומגליקליך צו מאַכען, אין מאַש־ציסקא און אַלעשיצע האָבען מוהלים איבערגעטראָ־גען זייער טובערקולאָז-קראַנקהייט אויף די קינדער, וועלכע זיי האָבען מל געווען.

אויספיהרען אַלע דריי טיילען פון דער אָפּעראַ־ציע אָהן אַ מכשול הן פאַר'ן אבר והן פאַר'ן קינדס געזונד קאָן נור יענער מוהל, וואָס איז בעקאַנט מיט די כירורגישע פאָרשריפטען און מיט די ידיעות פון דער אַנאַטאָמישער בעשאַפענהייט פון געשלעכט טייל און זיין סביבה. די ראַזינגע ידיעות קאָן זיך אָבער דער מוהל נישט דערוואַרבען בלויז פון צו־קוקען זיך, ווי עס זענען אַנדערע מל. ער מוז לער־נען אויף אַ כירורגישען קורס פון אַ אָפּעראַטאָר. יענער מוהל, וואָס איז נישט בעהבינ'ט אין די אַנאַ־טאָמישע ידיעות קאָן ער ברענגען, אַז דורך אַ טר־פען שניט, דורך אָבריַנען פון צופיל בלוט, דורך צעקאַליעטשען דעם אבר אָדער אַפּילו דורך בינטעל, פיל שאָדען פאַר'ן געזונד פון קינד. ביז צו שטאַרק איינוויקלען די וואונד, מיט גאַזע קאָן דאָס קינד בראַנדיג ווערען און שטאַרבען דערפון“.

אין לעמבערג וועלען זייט 4 יאָהר פעראַן כי־רורגישע קורסען פאַר מוהלים. ביז אָבער אַלע אונזערע קהלות וועלען נישט פערשטעהען די גרוי־סע וויכטיגקייט און בעדייטונג פון די היגיענישע און מעדיצינישע פאָרשריפטען, מוזען די מוהלים אַנטייל נעהמען אין דעם כירורגישען קורס, וואָס מוז לענגער דויערען ווי 2 וואָכען, וויל אַזאַ טערמין איז צו קורץ. אויסער דעם איז נויטיג, כדי גוט צו מאַכען די פעהלער פון די מוהלים, אַז להבא זאָל ביי דעם מל זיין אַנוועזענד זיין אַ דאָקטאָר־אָפּעראַטאָר. עס ליגט דער־ום אין אינטערעס פון די עלטערען, אַז זיי זאָלען נישט שפּאָרען קיין געלד און רופען אַ דאָקטאָר. ביי אָרימע לייט דאַרף קהל צום ברית אַרויסשיקען איהר פערטרויטען דאָקטאָר־אָפּעראַטאָר“.

קופאָן.

יורידישער אָפּטיילונג

פון נייעם פאָלקסבלאַט

[illegible]

גילטיג דעם 25-טען אָקטאָבער 1928

יורידישע עצות.

אין דער דאָזיגער אָפּטיילונג גיט די רע־דאַקציע פון „נייעם פאָלקסבלאַט“ אָנוואָרטען אויף יורידישע פראַגען, וואָס ווע־רען צוגעשיקט שריפטליך פון אונזערע לעזער.

8233 הערמאַן ק.

איהר דאַרפט זיך ווענדען אין האַנדעלס-גע־ריכט מיט אַ מאָטיווירטע בקשה, אַז מ'זאָל אָפּליי־גען די טערמינען פון צאָהלען די חובות.

אַזאַ מאָראַטאָריום גיט דאָס געריכט נאָר אויף 3 חדשים. מעהר, ווי אויף נאָך 3 חדשים, קאָן אַזאַ מאָראַטאָריום נישט פערלענגערט ווערען.

אין משך פון דער צייט קאָן מען אייך קיין זאַיענטשע נישט מאַכען און אויך קיין אויפּאַדלאָשען נישט ערקלערען.

דאָס אָפּלייגען דעם טערמין פון צאָהלען איז נישט חל אויף די חובות, וועלכע שטאַמען שוין פון נאָכ'ן מאָראַטאָריום.

2) אויף געריכטס-קאָסטען פון מאָראַטאָריום,

3) אויף געוועהנליכע מלוכה'שע און קאָמו־נאַלע שטייערען,

4) אויף אַרבייטסלוין און סאָציאַלע פער־זיכערונגען.

5) אויף אַלימענטען.

6) אויף חובות פאַר משכנות.

7) אויף פראָצענט פון היפּאָטעק-חובות א.א.וו.

8234. ג—ב.

פאַר געזועב פון ריינע באָוועל ווערט גענו־מען אַ צאָל לויט'ן טאַריף 100 קילאָגראַם—45 זל.

—:o:—

8235. אַ שטענדיגער לעזער פון גענשיע.

דאָס יאָהרגאַנג 1903 אָהן אונטערשיד פון קאַטעגאָריע מוז זיך אומבעדינגט שטעלען צו די קאָנטראָל-פערזאַמלונגען. פאַר פערשפּעטיגטע ווערט פאָרקומען ערגענצונגס-פערזאַמלונגען.

—:o:—

8236. אַ לעזער פון זגערזשער 18.

דאָס פערופען זיך אויף אַנ'אַקט דאָראָוויזני איז נישט קיין זיכער מיטעל אָפּצוהיטען די גע־שאָנקענע זאַכען פון אַנ'עקסמיסיע.

8237. לעאָן

8238. אַ טעגליכער לעזער פון סראָגאָושקאָנער

8239. פ—סקי.

וועגען אייערע עניניםן דאַרפט איהר זיך פער־שטענדיגען פערזענליך מיט אונזער יוריסט, טעגליך פון 3—4 נאָכמיטאָג אין דער צייטונג.

—:o:—

8240. אַנ'אָבאָנענט פון דער אַלט-שטאָט

אַזאַ בעדינג איז אין בעסטען פאַל פערפליכ־טענד נאָר פאַר'ן איצטיגען בעל בית. קוים פער־קויפט ער אָבער דאָס הויז, פערלירט שוין דער בעדינג זיין גילטיגקייט. מיר ראָטען אייך דערי־בער נישט אַנדערש איינצוגעהן, ווי נאָר אַז ער זאָל דעם אָבמאַך אַריינטראָגען אין דער היפּאָטעק

8241. לעזער 890.

מיט'ן מאָמענט, ווען דער פאָטער ציהט זיך אַרויס פון דער דירה ווערט דער דיגג-אָבמאַך אויטאָמאַטיש בטל. ממילא וועט דער הויזווירט געגען איבערגעבליבענעם זוהן בעקומען אַנ'עקס־מיסיע.

8242. פעלצענמאַכער.

איהר קאָנט נישט ווערען קיין פערפליכטע־טער מיטגליד פון דער קראַנקען-קאַסע. איהר קאָנט אָבער דערלאַנגען אַ בקשה צו דער פערוואַלטונג, אַז מען זאָל אייך אָננעמען אַלס פרייער מיטגליד.

8253. ש. חיימאָוויטש.

איהר מוזט זיך פערזענליך פערשטענדיגען מיט אונזער יוריסט.

8244. אַ לעזער פון גייערס ראַיאָן.

מעג דער פאַטענט זיין אויסגעקויפט אויפ'ן ברידערס נאָמען, קוים וואוינט איהר אָבער אַלע צוזאַמען און פיהרט אַ געמיינזאַמע בעל בתישקייט, האָט איהר נישט קיין רעכט צו זיין פערשריבען אין קראַנקען קאַסע.

8245. פנחס לעוו.

דערווייל זענען נאָך די אַרבייטס - געריכטען נישט טעטיג. לויט די פערפליכטענדע פאָרשריפ־טען וועלען אָט די דערמאָנטע געריכטען אינטער־ליגען סכסוכים נישט בלויז צווישען אַרבייטער און אונטערנעהמער, נאָר אויך צווישען אַזוי-גערופענע כאַלופּניקעס און אונטערנעהמער.

8246. פר. ב.

אויב צוליב וויכטיגע סבות האָט איהר נישט געקאָנט פאָהרען און דעריבער נישט אויסנוצען דעם אויסלענדישען פּאַס קאָנט איהר צוריק בע־קומען די 250 זל. פאַרן פּאַס.

די „קעניגען“ פון די רעדענדיגע פילמס

זיהן פון א לאָמזשער מלמד.

דריי זיהן פון אַ לאָמזשער מלמד האָבען איצט דורכגעפיהרט די גרעסטע פעראייניגונג פון קינאָ־פירמעס אין אַמעריקאַ.

זיי האָבען אויסגעקויפט אַ צווייטע ריזיגע פיר־מע פון קינאָ-טעאַטערס, און דער צוזאַמענגענומע־נער קאַפּיטאַל פון די צוויי פירמעס בעטרעפט אַנ־ערך 125 מיליאָן דאָלאַר.

נאָך מעהר. עס ווערט געזאָגט, אַז זיי פּלאַ־נעווען צו פערבינדען זייער איצטיגע פעראייניג־טע פירמע מיט נאָך איינע פון די ריזיגסטע פירמעס פון קינאָ- און וואָדעוויל-טעאַטערס אין אַמעריקאַ. דאַן וועט זייער פירמע בעטרעפען איבער אַ פערטעל מיליאַרד דאָלאַר, און אויף גיך וועט מען ווייסט, וועט עס זיין די ריזיגסטע און רייכסטע קינאָ-מלוכה אין דער וועלט.

זיי וועלען פערמאָגען עטליכע הונדערט פון די בעסטע קינאָ-טעאַטערס איבער'ן לאַנד, און זיי וועלען „קאָנטראָלירען“ איבער 4 טויזענד טעאַטערס.

די דריי ברידער זענען די וואַרנער ברידער, וועלכע האָבען געגרינדעט און גרויס און רייך גע־מאַכט די פירמע פון וואַרנער בראָדערס. זיי זענען געווען פיר ברידער, ביז פאַראַיאָהרען, ווען איינער פון זיי, סעם וואַרנער, איז געשטאָרבען אין על־טער פון פערציג יאָהר, אין יאָהר נאָך זיין חתונה מיט איינע פון די שענסטע אַקטריסעס.

די וואַרנער ברידער זענען געווען די יעניגע, וואָס זענען די ערשטע אַרויס מיט רעדענדיגע קי־נאָס. זייער ערפינדונג פון רעדענדיגע קינאָס איז די „וואַיטאָפאָן“. זיי האָבען געהאַט אַזאַ ריזיגען ער־פאָלג מיט זייער אונטערנעהמונג, אַז אַלע גרויסע פילם-פירמעס האָבען גלייך זיך גענומען פּראָבי־רען רעדענדיגע בילדער און מען האָט אָנגעהויבען צו ענטוויקלען די ערפינדונגען אויף אַ ריזיגען מאַסשטאַב. איצט זענען שוין די רעדענדיגע קינאָס די הויפּט-געשעפט פון די פירמעס, און די פּאָפּו־לערסטע אין די טעאַטערס.

די וואַרנער בראָדערס האָבען איצט אויסגע־קויפט די סטענלי קאָמפּאַני אָוו אַמעריקאַ, וועלכע איז געגרינדעט און רייך געוואָרען דורך דעם פער־שטאָרבענעם פילאַדעלפיער יודישען מיליאָנער מאַסט באַום. די סטענלי קאָמפּאַני פערמאָגט עטליכע הונ־דערט טעאַטערס אין פּענסילוואַניע, ניו-דזשורזשי און אַנדערע שטאַטען, און האָט שוין אויך איינגע־שלונגען עטליכע גרויסע טעאַטער-פירמעס אין די לעצטע עטליכע יאָהר.

די סטענלי קאָמפּאַני קאָנטראָלירט אויך די פוירסט נעשאַנעל פיקטשורס קאָרפּאָריישאָן, אַ פיר־מע פון אַ גרויסע גרופּע טעאַטער-איינענטימער און פּראָדוצירער. די פירמע האָט אונטער זיך איבער דריי טויזענד טעאַטערס.

איצט רעדט מען, אַז די וואַרנער ברידער וועלען זיך פעראייניגען מיט דער קיט-אַלבי-אָרפיום קאָרפּאָריישאָן, וועלכע איז אויך אַ פעראייניגטע גרופּע פון עטליכע ריזיגע פירמעס. די פירמע, ווי־דער, האָט נישט נאָר עטליכע הונדערט טעאַטערס נאָר זי איז אויך אין שותפות מיט די פּאַטע עקססיינזשעס. אַ ריזיגע פירמע, וואָס האַנדעלט מיט קינאָ-פילמען.

מען רעדט אויך, אַז אינגיכען וועלען די וואַרנער ברידער שליסען אַ שותפות מיט די שובערטס, וועלכע פערמאָגען מעהר ווי אַ העלפט פון די טע־אַטערס אין אַמעריקאַ.

אַלזאָ די פילמען-מלוכה פון די וואַרנער ברי־דער צעשפּרייט זיך אויף אַלע זייטען. זיי זענען איצט שטאַרק גענייגט צו קאָנקורירען מיט'ן פילם־מאַגנאַט וויליאַם פאָקס. פאָקס האָט אין די לעצטע עטליכע וואָכען אָפּגעקויפט צוויי ריזיגע פירמעס, פאַר וועלכע ער האָט בעצאָהלט איבער פופציג מיליאָן דאָלאַר, און פון פריהער איז ער געווען איינער פון די פיר ריזינסטע פילם-קעניגען. די אַנדערע דריי אַלט-געוועסענע מלכים זענען געווען: דער פער־שטאָרבענער מאַרקוס לאָו, זיין מחותן אַדאָלף צוקער, וועלכער איז פּרעזידענט פון „פּאַראַמאַונט“ און קאַרל לעמלי, פון די אוניווערסעל-פילמעס.

דער פּרעזידענט פון דער סטענלי-פירמע, וואָס ווערט איצט אַ טייל פון דער וואַרנער בראָדערס מלוכה, איז אַ פילאַדעלפישער יודישער סוחר ס. ראַסהיים.

די באַנקירען, וועלכע פינאַנסירען די פעראיי־ניגטע פילם-מלוכות, זענען די וואַל-סטריט-פירמע גאָלדמאַן, סעקס ענד קאָמפּאַני.

די געשיכטע פון דעם וואוקס פון די וואַרנער ברידער צו דער שטופע פון פילם-מיליאָנערען איז אויסערגעוועהנליך שפּאַנענד. זיי זענען געקומען קיין אַמעריקאַ אַלס יונגע יונגלעך מיט זייער פאָטער. וועלכער האָט געמאַכט אַ לעבען אין לאָמזשע אַלס שוסטער און אויך אַלס מלמד. דער עלטסטער פון די ברידער, הערי וואַרנער, האָט יונג גענומען זיך צו ביזנעס. אין איינע פון זיינע ערשטע ביזנעס איז געווען אַ שוך-רעפּאַראַציע-ווערקשטאַט אין אַ קליין שטעטעל אין אָהייאָ. שפּעטער האָט ער געקויפט אַ טעאַטערל און אָנגעהויבען זיין קאַריערע. ער האָט גלייך אַריינגענומען זיינע ברידער אין געשעפט.

זיי האָבען שפּעטער גענומען האַנדלען מיט קינאָס און צו פּראָדוצירען פילמען, אָבער זיי האָ־בען נישט געהאַט קיין גרויסע ערפאָלג.

ערשט אין 1917 האָט זיך זיי פּלוצלונג גע־מאַכט אַ גרויסע געלעגענהייט, דאָס איז געווען, ווען אַמעריקאַ איז אַריין אין דער מלחמה, דער אַ־מעריקאַנער אַמבאַסאַדאָר אין דייטשלאַנד, דזשעי־ראַרד, האָט זיך צוריקגעקעהרט און אָנגעשריבען אַ סענסאַציאָנעלען בוך וועגען דייטשלאַנד. די וואַרנער ברידער האָבען פערקלערט, אַז עס וואָלט געווען אַ גוטער פּלאַן צו מאַכען אַ פילם פון דעם בוך. הערי וואַרנער האָט זיך געוועצט אין אַ צוג אויף וועלכער דזשעראַרד איז געפאָהרען קיין קאַליפאָרניע צו האַלטען פּאָרטראַגען, און ביי איהם אַרויסגעקראָ־גען אַ פּאַפּיר, אַז ער גיט די וואַרנער ברידער דאָס רעכט צו מאַכען אַ פילם פון דעם בוך. וואַרנער האָט נעגעבען דזשעראַרד'ן אַ טשעק אויף צוויי טויזענט דאָלאַר האַנט-געלד אויפ'ן קאָנטראַקט, און מען רעדט אין טעאַטער-קרייזען, אַז ער האָט דאָס געלד נישט געהאַט אין באַנק, ער האָט געמוזט נעהמען גלייך אַ שנעל-צוג צוריק קיין ניו-יאָרק און קרי־גען געלד אַריינצולעגען אין באַנק גוט-צומאַכען דעם טשעק.

ער איז געקומען קיין ניו-יאָרק און אין עט־ליכע שעה פערקויפט צו אַנדערע פילם-הענדלער קליינע חלקים אין דעם בילד און גלייך געקראָגען צוואַנציג טויזענד דאָלאַר פּאַראויס. מיט'ן געלד האָט ער שוין געקאָנט אָנהויבען צו מאַכען דעם פילם. דער פילם האָט אַריינגעבראַכט איבער אַ מיליאָן דאָלאַר. דזשעראַרד האָט געקראָגען זיין חלק מעהר האָנאָראַר, ווי ער האָט געקראָגען פאַר די עטליכע יאָהר, וואָס ער איז געווען אַמבאַסאַדאָר אין דייטשלאַנד.

זייט דאַן זענען די וואַרנער ברידער געוואַק־סען. זיי האָבען געקראָגען אַ נאָמען אַלס די גרעס־טע שפּעקולאַנטען אין פילם-ביזנעס. זיי האָבען זיך אונטערגענומען מעהר ריזיקאַלישע זאַכען, ווי אַנ־דערע קינאָ-פירמעס און נישט אַלעמאָל זענען זיי געווען ערפאָלגרייך. אָבער זייער פירמע איז גע־וואָרען אַלץ גרעסער.

זיי זענען געווען צווישען די ערשטע אַרויסצו־לאָזען אַקציעס אויף דער בערזע. און די וואַרנער אַקציעס איז פאַר די לעצטע עטליכע יאָהר געווען צווישען די ערשטע שפּעקולאַציעס אויף וואַל-סטריט.

נאָכדעם זענען זיי פּלוצלונג אַרויסגעקומען מיט די רעדענדיגע פילמען, און זייער גרעסטער ערפאָלג איז געקומען איבער נאַכט. זייערע אַקציעס אויף דער בערזע איז אַרויף פון 22 דאָלאַר ביז 139 דאָ־לאַר. זיי האָבען אין אַלגעמיין געמאַכט אַ טומעל אויף פילם-אַקציעס אויף דער בערזע און איצט זע־נען די פילם-אַקציעס צווישען די בכבוד'יגסטע שפּעקולאַציעס אויף וואַל-סטריט. אַזעלכע בעריהמ־טע וואַל-סטריט-מאַגנאַטען, ווי דער אויטאָמאָביל־מיליאָנער דוראַנט און די דופּאָנט און אַנדערע קויפען און פערקויפען די פילם-אַקציעס. פאַר די לעצטע עטליכע וואָכען זענען די אַקציעס געווען די פּאָפּולערסטע און גאַנגבאַרסטע סחורה אויף דער בערזע.

—:o:—

קריסטליכע ראַטמענער שיקען אַ מסירה אויף יודען צום אינערן-מיניסטעריום.

דער פוילישער בון מישטש מאַכט צונישט די גיפּסיגע יודען-העצע

(אַ בריף פון סוויסלאַטש).

אין שייכות מיט׳ן אָנקלאַג, מיט וועלכען די קריסטליכע איינוואוינערס אין סוויסלאַטש האָבען זיך געווענדט מיט אַ קורצע צייט צוריק צום אינערן־מיניסטער אויף די שטעטעלשע יודען, איז שבת צונאַכטס פאַרגעקומען ביי אונז אַ שטורמישע זיצונג פון שטאָט־ראָט.

דער בורמישטש (אַ פּאָליאַק) לייענט צוערשט איבער דעם אָנקלאַג, וועלכער זאָגט:

„צום ה׳ אינערן־מיניסטער!

ביון יאָהר 1905 האָבען מיר געהערט צו דער גמינע, גאָר נאָך דער מלחמה געהערען מיר צום סוויסלאַטשער מאַגיסטראַט. און ווייל די מעהרהייט פון שטאָט זענען יודען, קריוודען זיי אונז אויף שריט און טריט. אַלס מינדערהייט, קענען מיר זיך קיין עצה נישט געבען און מוזען לעבען פון זייערע לאַסקעס און חנינות.

„האַבענדיג אין מאַגיסטראַט 12 יודישע ראַטמענער, געגען אונזערע 3, מאַכען זיי חוזק פון אונז פּאָליאַקען, שטייערן צאָהלען מיר די גרעסטע, כאָטש די יודען געפינען זיך אין בעסערע בעדינגונגען, בעזיצענדיג גרויסע הייזער און פאַבריקען אין צענטר שטאָט. און דאָס טוען זיי ספּעציעל כדי אונז צו רואינירען, אויסצוואָרצלען אונזער ליבע צום פאָטערלאַנד און איינצופלאַנצען שנאה צו פּוילען, אויך גיבען זיי אָפּ אונזערע פּלעצער אויף בויען הייזער פאַר יודען, און שטייערן פאַר די פּלעצער צאָהלען מיר.

„אויף די זיצונגען פון מאַגיסטראַט רעדט מען יודיש, און אין דער זעלבער שפּראַך נעמט מען אָן אַפילו בעשלוסען; דער בורמישטש אַרבייט נאָר צוליב דער פּענסיע, און איהם אינטערעסירט קיין זאַך נישט, האָבען מיר קיין אַנדער ברירה נישט ווי צוריקציהען אונזערע ראַטמענער. —

„צוליב די אַלע אויסגערעכענטע מאָטיווען ווענדען מיר זיך צום ה׳ מיניסטער, אַז ער זאָל אונז פעראייניגען מיט דער גמינע, עווענטועל צורעכענען די נאָהענטע דערפער צום שטאָט, כדי מיר זאָלען קענען האָבען אַ מעהרהייט״.

ס׳גייען 48 אונטערשריפטען בראש מיט די נעמען פון די 3 ראַטמענער, אַלע ווייסרוסען.

צווישען די ראַטמענער הערשט אַ גוואַלדיגע אויפרעגונג.

נאָכדעם לייענט דער בורמישטש די תשובה, וואָס ער האָט געגעבען דעם סטאַראָסטע, ער ווייזט דאָרט אויף מיט ציפערן, אַז די יודישע בעפעלקערונג צאָהלט שטייערן 5 מאָל אַזוי פיל ווי די קריסטליכע, און וואָס שייך דער פּאַטריאָטישקייט, מיט וועלכער די אונטערשרייבערס נעהמען זיך אַזוי איבער, איז עס מעהר נישט ווי דעמאַגאָגיע. אין זייער ליבשאַפט צום פאָטערלאַנד איז נאָך פערהאַן אַ סך צו ספקן... אַקעגען־זשע די יודען זענען גוטע בירגער פון לאַנד.

ער ענדיגט דערמיט, אַז די שולדיגע אינ׳ם העצע־אַרויסטריט דאַרפען צוגעצויגען ווערען צו גערichטליכער פעראַנטוואָרטליכקייט.

אינ׳ם זעלבען זינען זאָגען זיך אַרויס עטליכע ראַטמענער, וועלכע זאָגען, אַז אַזאַ פּאָגראָם־אַגיטאַציע האָט געפּאַסט אין ניקאָלאַיס צייטען און נישט אין דער דעמאָקראַטישער פּוילען; די גאַנצע טענה זייערע איז אַ לעכערליכע, ווייל זיי געניסען צוגלייך מיט די יודען פון אַלע שטאָטישע איינריכטונגען און דעריבער איז קיין עולה נישט, וואָס מ׳לייגט אויף זיי אַרויף דעם חוב פון שטייערן.

די 3 קריסטליכע ראַטמענער ציהען דאַמאָלס צוריק די אונטערשריפטען און ענטשולדיגען זיך פאַר די יודען.

ס׳ווערט בעשלאָסען ווענדען זיך צום סטאַראָסטע מיט אַ בקשה ווענען בעשטראָפען די העצע־טרייבערס.

אַ היגער.

די „קרן-היסוד״-קאָנפערענץ אין פּוילען

די קרן־היסוד־קאָנפערענץ אין פּוילען עפענט זיך מאָנטאָג, דעם 5־טען נאָוועמבער, אין אָוענד מיט אַ גרויסען פּראָקלאַמאַציאָנס־מיטינג און באַל־פור־פייערונג אין איינעם פון די גרעסטע לאָקאַלען אין וואַרשא. די קאָנפערענץ וועט דויערען ביז דינסטאָג, דעם 6־טען אין דער נאַכט.

די טאָג־אָרדנונג וועט אין קורצען פערעפענטליכט ווערען.

צו דער קאָנפערענץ זענען איינגעלאַדען נעהאָרען 442 שטעט און שטעטלעך.

פון דער פּראָווינץ קומען כסדר אָן ידיעות וועגען אַ לעבהאַפטער וואַהל־אַקציע צו דער קאָנפערענץ.

אַ חוץ דער ארץ־ישראל׳דיגער דעלעגאַציע וועלען אין דער קאָנפערענץ אַנטייל נעמען אַ רייה בעדייטענדע יודישע און נישט יודישע פּערזענליכקייטען.

מיט דער בעפאָרשטעהענדער קרן־היסוד־אַקציע אין פּוילען אינטערעסירט מען זיך אין דער גאַנצער יודישער וועלט, ווי אויך אין רעגירונגס־ און געזעלשאַפטליכע קרייזען אין מערב־אייראָפּאַ, ווי ס׳איז קענטיג פון פערשידענע בריף און ערקלערונגען וועלכע זענען אָנגעקומען און וועלכע וועלען אויף דער קאָנפערענץ פערעפענטליכט ווערען.

Dr. med. St. Heinrich

POMORSKA 10, TEL. 47-67

ספּעצ. פון אינערליכע און קינדער־קראַנקהייטען בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ ליכט־שטראַהלען

צוריקגעקעהרט

נעהמט אָן פון 1–3 נאָכמ. און פון 5–7 אָוונד

פויער פערנאַרט אַ יודען אין וואַלד און דערמאָרדעט איהם.

פון לובלין שרייבט מען: אַ שוידערליכער פאַר־פאַל איז מיטוואָך פאַרגעקומען מיט׳ן לודמירער יודישען איינוואוינער הערשעל ק.

די זאַך שטעלט זיך פאָר אַזוי:

מיטוואָך נאָכמיטאָג איז דער לודמירער יוד הערשעל ק. געפאָהרען מיט׳ן פויער וואַלאַניוק צו איהם אין דאָרף אַריין קיין זקאַהילנע, 12 קילאָמעטער פון שטאָט, אָפּנעהמען ביי איהם אַ ביסעל תבואה, וואָס דעם יודען איז געקומען פון פויער פאַר עפּעס אַ מסחר מיט איהם.

דער פויער האָט זיך אָבער געלאָזט פאָהרען אויף אַ זייטיגען וועג און פערפיהרט דעם יודען אין אַ וועלדעל אַריין.

דאָרט האָט דער פויער, מיט׳ן צוועק איהם צו דערהרג׳ענען, גענומען שלאָגען דעם יודען, לסוף האָט ער אַרויסגעכאַפּט אַ מעסער און זיך געוואָר־פען אויפ׳ן יודען איהם צו שעכטען.

דער שוצלאָזער יוד האָט זיך מיט אַלע כוחות געווערט, נאָר אויף זיינע הילף־געשרייען האָט קיי־נער נישט געענטפערט.

דער צעווילדעוועטער פויער האָט דעם יודען צווישען דעם האַלז. אָפּגעריסען די לינקע באַק, צוקאַלעטשעט דאָס גאַנצע פּנים און ווען דער יוד איז אַוועקגעפאַלען אויף דער ערד אַ פערבלוטיג־טער, האָט דער פויער, ווייזט אויס, געמיינט, אַז דער יוד איז שוין טויט, און זאָוויפעציגריג זיך אויף דער פיהר איז ער אַנטלאָפען.

דער יוד האָט זיך דערווייל אויפגעהויבען פון דער ערד און מיט אַלע כוחות, איינגאַנצען אַ פער־בלוטיגטער אָנגעהויבען אַרויסלויפען פון וועלדל און רופען נאָך הילף.

אויפ׳ן טראַקט האָט דער יוד דערזעהן ווי זיינער אַ בעקאַנטער פויער פיהרט האַלץ. דער פויער האָט אַראָפּגעוואָרפען דאָס האָלץ, אַרויפגענומען דעם אומגליקליכען יודען אויף דער פוהר און איהם פאַרנאַכט געבראַכט צופיהרען אין שטאָט אַריין קוים אַ לעבעדיגען.

ווען די שרעקליכע ידיעה האָט זיך פערשפּרייט אין שטאָט, האָט זיך באַלד אַרום יודענס הויז פערזאַמעלט אַ גרויסער המון און ווען מ׳האָט דעם צושניטענעם יודען אָפּגעפיהרט אין שפּיטאָל אַריין האָבען זיך אָפּגעשפּילט טראַגישע סצענעס.

פּאָליציי האָט צונויפגעשטעלט דעם געהעריגען פּראָטאָקאָל און אָפּגעפאָהרען אין דעם דערמאָהנטען דאָרף אַריין אויפזוכען דעם מערדער און איהם אַרעסטירען.

דאָס לעבען פונ׳ם אומגליקליכען יודען איז דערווייל אין גרויס געפאַהר.

די משפחה פון יודישען „צעפּעלין״-ערפינדער מאָהנט איהרע רעכט.

ז אַ ג ר ע ב, (י.ט.א.) אין צוזאַמענהאַנג מיט דער גרויסער טראַנסאָקעאַנישער טריומף־רייזע פון „צעפּעלין״, דערמאָהנט די צייטונג „מאָרגענבלאַט״, וואָס ערשיינט אין זאַגרעב, אַז דער אייגענטליכער ערפינדער פון די קאָנסטרוקציע־פּראָיעקטען פון „צעפּעלין״ איז געוועזען דער יודישער אינזשי־ניער **ד ו ד ש וו אַ ר ץ,** וועלכער האָט זיינער־צייט פּאַטענטירט זיין ערפינדונג, און האָט פערקויפט פון די שטעדט בערלין און וויען דעם טיטול פון עהרען-אינזשיניער.

ווי די צייטונג טיילט מיט, האָט די משפחה פון פערשטאָרבענעם יודישען ערפינדער בדעה צו־טרעטען צו מאָהנען די רעכט אויף דער ערפינדונג.

—:0:—

אַלמעריישער סקאַנדאַל אין פּרעסבורג.

(ענדע פון דער 3־טער זייט).

ער זאָגט אַליין — אַ מענש מיט מאָדערנע אידעען און מיט אַ שטרענג וויסענשאַפטליכער וועלט־אַנשוי־אונג, וועלכער איז אָבער פאָרט נישט געווען איבעריג בעגייסטערט פון דער אידעע, אַז זיין ווייבעל, די שעהנע אַנדרושעלאַ, זאָל זיך דאָרט לאָזען ליבען און בעוואונדערען פון די ראָמאַנטישע יונגעלייט פונ׳ם שטעטעל און זאָל צום סוף גאָר בעקומען אַ קינד אויך — אינ׳ם ראָמאַן! — פון איינעם פון די דאָזיגע שטעטעלדיגע ראָמאַנטיקער...

דער ריכטער ווידער, פון זיין זייט, האָט געגעבען געטענה׳ט, אַז דאָס אַלץ איז דאָך בסך הכל נישט מעהר ווי אַ ראָמאַן, גלאַט אַן אויסגעטראַכטע מעשה מיט דעם ביסעל ליבע דאָרט, מיט פּליאָטקעס און רכילות, וואָס האָבען קיין שום ממשות נישט און וואָס בעציהען זיך קודם כל נישט אויף די בכבוד׳יגע דאַמען פון שטעטעל, וועלכע ער האָט לחלוטין נישט אָנגעהויבען אַפילו אין זינען צו האָבען ביים שרייבען — אָבער די דאָזיגע טענות זע־נען געווען גאַנץ פשוט אַרויסגעוואָרפענע רייד.

וואָרים וועמען רעדן אַ שטיינער — האָט גע־פּיסקעלט, זיס און שאַרף מיט דריבנע ריידלעך, די שעהנע אַנדרושעלאַ — וועמען רעדן האָט דער ריכטער געקענט מיינען מיט דער ראָמאַנטישער העלדין פון זיין בוך, ווען נישט זי, די ווירקליכע שעהנהייט פונ׳ם שטעטעל, וועלכע אַלע אידעלע און געפיהלפולע יונגעלייט ליבען היים און שטערבליך? און צו איז רען בכלל פערהאַן אין שטעטעל און אין דער גאַנצער סביבה נאָך איינע אַ דאַמע, וואָס זאָל זיין ווירדיג אַזוי ווי זי צו זיין, אַ העלדין פון אַ ראָמאַן?

דער ראָזינער אַרגומענט האָט דעם געריכט איבערצייגט — בעזונדערס נאָכדעם ווי עס זענען אויסגעהערט געוואָרען מעהרערע עדות, וואָס האָבען אַלע בעשטעטיגט, אַז זיי האָבען „דערקענט״ אין דער הויפּט־העלדין פונ׳ם ראָמאַן די יונגע גלח׳טע און אַז אין דער ריכטערישער שילדערונג ליגט, אָהן אַ ספק, אַ פּחיתת הכבוד פאַר דער שעהנער אַנדרושעלאַ, וועלכע האָט דורך דעם ראָמאַן בע־קומען אַ שלעכטען שם אין דער גאַנצער סביבה...

דאָס געריכט האָט בעשטראָפט דעם ריכטער צו בעצאָהלען 2,400 קראָנען קנס — אַ סך מעהר יערענפאַלס, ווי די הכנסה וואָס דער ראָזינער אומ־גליקליכער ראָמאַן האָט איהם געבראַכט...

Dr. med. STUPEL

.12 Szkolna 12.

ספּעציאַליסט פאַר הויט־, האָר און וועגעריישע קראַנקהייטען, שטראַהלען־שוועבע, ליכט און ראַך, ויגסנגען־שטראַהלען און קוואַרץ־ליכט, עלעקטרא־פּראַקטיק

נעהמט אָן פון 6 ביז 9 אין אָוונד.

פערקויפט צום טייוועל.

(ראָמאַן). (55

קליין האָט פערריכט מיט דער האַנד זיין פריזור, און געענטפערט:

— מיין מיינונג וועגען אייך האָט זיך נישט געענדערט: איך ווייס, אַז איהר זענט אַן אומפער־שעמטער אויסוואורף. זאָגט מיר אָבער, אַז איך וועל, למשל, אָננעהמען אייערע בעדינגונגען, צי וועט יאַקובינסקי אויך פריי געלאָזט ווערען?

— אוודאי! זעלבסטפערשטענדליך! אַזוי אַרום, זעהט איהר, געפינט זיך אין אייער רשות סיי אייער אייגען לעבען, סיי דאָס לעבען פון אייער חבר.

קליין האָט אַ שאָקעל געטון מיט׳ן קאָפּ.

— גוט־האָט ער זיך אָפּגערופען איך הער אייך!

זאַרעמבאַ האָט אַ ווײַלע געטראַכט און געזאָגט:

— זייענדיג איבערצייגט אין דעם, אַז זי האָט פערקויפט איהר נשמה צום טייוועל, וועט פרײַליין מינע ווייס אַרויסנעהמען פון באַנק היינט האַלב צעהן אינדערפריה דרייהונדערט טויזענד דאָלאַר, וואָס איך האָב איבערוויזען אויף איהר קאָנטאָ פון דער אַלטער פרוי ווייס׳ס קאַפּיטאַל.

קליין האָט אויסגערופען:

— אַך, אַזוי גאָר! ווי איז עס מיר פריהער נישט איינגעפאַלען?

די רעטעניש, אויף וועלכער ער האָט זיך פריהער אַזוי געבראָכען דעם קאָפּ, איז מיטאַמאָל אויפגעקלערט געוואָרען.

— אַזאַ געשיקטער פּאַסקודניאַק! — האָט ער אויסגערופען מיט התפּעלות—איך האָב ביי זיך די גאַנצע צייט געהאַלטען אין איין פרעגען, הלמאי שרעקט איהר זי! איך האָב נישט געקאָנט פער־שטעהן, וואָס עס האָט אייך געשמויסען צום פער־ברעכען, מחמת איך האָב נישט געזעהן דעם אופן, ווי־אַזוי איהר זאָלט קענען אומבעשטראָפט אַרויס־קריגען דאָס געלד. איצט פערשטעה איך שוין אַלץ!

ער האָט זיך אָנגעהויבען צו רייבען די הענד, און מיט פערדרוס צוגעגעבען:

— ווי־אַזוי האָט עס די איבערווייזונג פון דעם געלד נישט אַרויסגערופען קיין פערדאַכט ביי מיר?!

זאַרעמבאַ האָט געקוקט אויף איהם מיט קענ־טיגער בעפרידיגונג.

— יאָ, די דאָזיגע רעטעניש ווערט געלעזט אויף אַ זעהר פּשוט׳ען אופן, העד קליין, און עס טוט מיר שטאַרק הנאה, וואָס ביי אייער גאַנצער פיפיגקייט, זענט איהר נישט געווען בכוח צו אויפ־לעזען אַזאַ קליינע אָפּעראַציע. פרײַליין ווייס גע־פינט זיך איצט אין אַ צושטאַנד פון אונאויפהער־ליכער שרעק. זי איז אַ נערוועזע, עמפּינדליכע און לייכטגלויביגע נאַטור, און מיט דער הילף פון מיין ברודער בעהאַוונטקייט אין כל׳ערליי טייוולאָני־שע עסקים, איז זי זעהר לייכט געווען צו איבער־צייגען.

שטעלט זיך פאָר אַ פינסטערען צימער אין וועלכען עס זענען איינגעאָרדענט ספּעציעלע אַקו־סטישע אַפּאַראַטען, וואָס לאָזען אונאויפהערליך אַרויס געהיימניספולע שפּעטשערייען און שאָרכען...

לאַכענדיג, האָט זיך זאַרעמבאַ געריבען די הענד.

מיט צאָרן און פערראַכטונג, האָט קליין אויף איהם געקוקט און געשוויגען

— איהר קאָנט זיך גאָרנישט פאָרשטעלען, העד קליין, ווי דאָס אַלץ איז אונגז לייכט אָנגעקו־מען. איהר האָט דאָך אוודאי אויך געטראַכט, וואָס אַזוינס עס האָט געקאָנט צווינגען די פרײַליין ווייס גערעכטפיליג אַרייצוגעהן אין אויטאָ?! אויך דאָס איז געווען אַ פּשוט, פּרימיטיוו שפּיצעל: זי איז אַריין אין אויטאָ דערפאַר, ווייל דאָרט זענט איהר טאַקי אַליין געזעסען, הגם איהר זענט צו יענער צייט, ווי אייך איז בעקאַנט, געווען אין קאַליש. אַדורכגעפיהרט האָט עס איינער אַ פריינד מיט דער הילף פון אַן אונבעדייטענדען גרים, מיט אַזאַ פּאַ־רוק און אַ בלאָנדער קאָטער...

ער האָט זיך ווידער פונאַנדערגעלאַכט, שאָק־לענדיג זיך אויפ׳ן שטול.

— אַ ביסעל פון אַן איינשלעפערענדען גאַז — האָט דער נאָטער פאָרטגעזעצט — וואָס מיין גע־ניאַלער ברודער האָט ערפונדען, און אונזער פּלאַן איז אויסגעצייכענט געלונגען. איהר מוזט מודה זיין, אַז דורכגעפיהרט אונזער אַרבייט האָבען מיר מיט אַ בעזונדער פּרעציזיגקייט און איבערצייגטקייט.

אַ חוץ דעם זענען די אַפּעטיטען אונזערע אויך גאַנץ מעסיגע. מיר האָבען נישט קיין שום חשק צו בעקומען דעם גאַנצען ריזיגען פערמעגען פון דער פרוי מרים ווייס, און מיר בעגנוגענען זיך מיט דער בעשיידענער סומע פון דרייהונדערט טויזענד דאָלאַר. אַ חוץ די גאַנץ גרויסע הוצאות, וואָס מיר האָבען ביים דורכפיהרען די דאָזיגע טראַנזאַקציע. מיין ברודער איז שוין זעהר אַלט, און וועט נאָך העכסטענס אויסהאַלטען אַ צעהן יאָהר. איך גופא קלייב זיך נאָך צו לעבען אַ יאָהרען פינף־און־צוואַנציג דרייסיג, און לויט מיין חשבון, וועט אונז די דאָזיגע סומע פערזיכערען די עק־זיסטענץ ביז׳ן טויט אַריין.

— וואָס פאַר אַ בעדינגונגען שטעלט איהר? — האָט קליין רוהיג אַ פרעג געטון.

— אַך, יאָ! די בעדינגונגען! ווי איהר זעהט הער קליין, האָבען זיך אונזערע פּלענער פאָלשטענ־דיג איינגעגעבען, און מיר וואָלטען זיך געפיהלט אַ סך רוהיגער, ווען אין משך... פון, לאָמיר זאָגען, דריי טעג... וואָלט דער אויספאָרשונגס־אַמט גע־ווענדט זיין אויפמערקזאַמקייט אויף עפּעס אַנדערש... דריי טעג—מעהר דאַרפען מיר נישט... נאָך דעם דאָזיגען טערמין, קאָנט איהר זיך ווידער נעהמען צו אונז מיט אייער גאַנצער ענערגיע, כדי צו זעהן דעמאָלט, אַז איהר האָט שוין פערשפּעטיגט.

(פאָרטזעצונג קומט)

שוין נאָכ'ן שטרייק, אָבער אַרבייטסלאָזע ווילען, נאָך ווייטער די שטרייק־באַנעם אויף ברויט.

(—) ווי בעוואוסט האָט דער מאַגיסטראַט בעת'ן שטרייק אַרויסגעגעבן שטיצע פאַר די אַרבייטער. די אַרבייטער־טעקסטיל־פעראיינען פלעגן בעקומען פון מאַגיסטראַט באָנעס; די דאָזיגע באָנעס פלעגן זיי פערטיילען צווישען די אַרבייטער און די אַרבייטער פלעגן פאַר די באָנעס אין די קאָאָפּעראַטיוועס דערהאַלטען ברויט.

פון מאָנטאָג אָן ווען דער שטרייק האָט זיך פערענדיגט, האָט דער מאַגיסטראַט אויפגעהערט אַרויסצוגעבען די אונטערשטיצונגען. נעכטען זענען די אַרבייטער געקומען אין לאָקאַל פון די קלאַסען פעראיינען (נאַרוטאָוויטשאַ 50) און זיך געווענדעט צו די דאָרט אַנוועזענדע ה' וואַלטשאַק און נאַפּיראַלסקי פאָדערענדיג פון זיי באָנעס אויף ברויט.

זיי האָבען ערקלערט, אַז דער פעראיין האָט טאַקע דערהאַלטען 5000 באָנעס, אָבער איצט איז שוין די אונטערשטיצונגס־אַקציע פערענדיגט און קיין באָנעס אויף צו פערטיילען זענען שוין מעהר גישטאָ. די פערזאַמעלטע האָבען אָנגעהויבען אַנ'־אַוואַנטורע, וואָס האָט זיך פערצויגען איינינע שעה.

אַנ'אַרבייטער פליישׁ־קאָאָפּעראַטיוו.

נעכטען איז פאָרגעקומען אַ בעראַטונג פון אַ רייה ווירטשאַפטליכע אַרבייטער־אָרגאַניזאַציעס אין וועלכע עס האָבען זיך בעטייליגט פאָרשטעהער פון יודישע און פוילישע אַרבייטער קאָאָפּעראַטיוועס פון לאָדז, וואַרשאַ און פויזען. ס'איז בעהאַנדעלט געוואָרען די פראַגע וועגען שאַפען אַנ'אַרבייטער־פלייש־פּראָדוציר־קאָאָפּעראַטיוו מיט אַ הורט־ און דעטאַיל־אָבטיילונג צום ליפערען ביליגער פלייש פאַר די קאָנסומענטען. נאָכ'ן פּראָיעקט פון דער בעראַטונג איז פּראָוויזאָריש, אַז צום דאָזיגען קאָאָפּעראַטיוו זאָלען צושטעהן אַ יודישע און אַ פוילישע אַרבייטער־פינאַנץ־אינסטיטוציע. דער קאָאָפּעראַטיוו שטרעבט דירעקט איינצוקויפען פון פויזען לעבעדיגע בהמות, און דאָס פלייש צו פערקויפען אין די יודישע און פוילישע אַרבייטער־קאָאָפּעראַטיוון אין לאָדז.

א גרויסע שׂרפה אין פּאַביאַניץ

(2) נעכטען ביינאַכט איז אויסגעבראָכען אַ שׂרפה אין פּאַביאַניץ, אין די האָלץ־לאַגערן פון כאַינאַצקי אויף זאַמקאָווע 75. דאָס פייער האָט זיך שנעל פערשפּרייט. ס'זענען דעריבער אַרויסגערופען געוואָרען אַלע פייערלעשער פון דער אומגעגענד און ס'איז געלונגען אָבצוראַטעווען די שכני'שע בעביידעס, פון וואַנען די לאָקאַטאָרען האָבען שוין אַרויסגעטראָגען זייערע זאַכען. ס'איז דאָ אַ חשד, אַז די שׂרפה איז ענטשטאַנען פון אַנ'אונטערצינדונג.

„אררט"־יובל.

היינט — פייערליכע פאָרשטעלונג.

היינט, דעם 25 אָקטאָבער ווערט אַ יאָהרצייט, ווי אונזער לאָדזער קונסט־טעאַטער „אררט" האָט אויפגעשלאָגען זיין געצעלט אין דעם חייסען זאַל פון „מאַנטייפעל".

די ליי‌טונג האָט בעשלאָסען צו געבען דעם טאָג אַ פייערליכע יובל־פאָרשטעלונג און היינט וועט געוויזען ווערען אַ רייה פון די בעסטע „אררט"־בימערן.

די פאָרשטעלונג וועט געעפענט ווערען מיט אַנ'איינפיהר־וואָרט פון דעם לייטער משה בראָדערזאָן.

עס זענען שוין דערהאַלטען געוואָרען פיל טעלעגראַפישע בעגריסונגען. די ערשטע — פון דעם יודישען ליטעראַטען־ און זשורנאַליסטען־פעראיין.

א רעציטאַל־קאָנצערט.

מאָרגען, פרייטאָג, פּינקטליך 8,30 אָווענד, קומט פאָר אין זאַל פון פראָפ. פעראיין פון האַנדעלס־אָנגעשטעלטע, (אַל. קאָשטשושקאָ 21) אַ גרויסער רעציטאַל קאָנצערט צו גונסטען פאַר דער ווינער „מענזא אַקאַדעמיקאַ יודאַיקאַ" אויסגעפיהרט פון נדעם אַבסאָלווענט פון ווינער קאָנסערוואַטאָריום סעמי ראָזענבלום. ביים פּיאַנינאָ דיר. טעאָדאָר רידער.

מעלדונג.

האַנדווערקער־פעראיין, אַגראַדאָוואַ 9 אַכטונג, לוין־וועבער!

היינט 7 אינאָווענד — אַ גרויסע פערזאַמלונג וועגען דער לאַגע אין פאַך און די אַרויסגעשיקטע פאָדערונגען.

די פערוואַלטונג.

בערנאַרד דאַבזשינסקי און יורשים.

די עלטסטע פירמע פון ווירעד־שטאָפען, וועלכע איז בעקאַנט דער גאַנצער בעפעלקערונג און וואָס האָט זיך קונה־שם געווען, אַלס סאָלידע און ערנסטע אונטערנעהמונג — איז די פירמע בערנאַרד דאַבזשינסקי און יורשים, פּיעטריקאָווער 10. די מאָדערנסטע זאַכען און שענסטע מוסטערן, פּיים גלייכצייטיגען געבען דעם קונדע נאָר הויכווערטיגע קוואַליטעטען — אָט מיט וואָס עס בעריהמט זיך די פירמע, וועלכע האָט זיך געשטעלט פאַר אַ פּרינ־ציפּ געהעריג צו בעדינען איהר צאָהלרייכע קונד־שאַפט און געבען אַלץ, וואָס דעם מענש מיט'ן בעסטען געשמאַק קען נאָר פערגליסטען.

אויסער ווירענשטאָפען אין אַלע פאַרבען און נואַנסען, פלושען, אַטלאַס, א. אַז. וו. קען מען אין דער אויבענדערמאָהנטער פירמע בעקומען ביליג געמאַהלטע ווירעד־טיכער, שאַלען, ווי אויך אַ רייכען אויסוואַהל טריקאָטאַזשען, ווי: ראַמען־קאָסטיו־מען, פולאָווערס, קינדער אנציגלעך, וועסטען זייד־רענע א. אַז. וו. אַלס אין די בעסטע סאָרטען און אויף די מעגליכסט בעסטע בעדינגונגען, וואָס עס האָט אַ ספּעציעלען ווערט פאַר'ן קונה, ווייל די פירמע טוט אַלץ כדי צו געבען די מעגליכקייט דעם קונה צו קענען קויפען. די רעיעלע און ערנסטע בעהאַנדלונג, די גוטסקייט פון די סחורות און ענדליך די פערדינטע רענאָמע קענען רינגען אַלס זיכערקייט, אַז די קונדשאַפט וועט תמיד בעקומען דאָס, וואָס נאָר זי ווינשט זיך.

Dr. H. WOŁKOWYSKI
צוריקגעקעהרט
— און איבערגעצויגען אויף —
צעגעלניאַנאַ 25, טעל. 26-87
ספּעציעל אַרצט פאַר הויט און ווענערישע קראַנקהייטען, מענער־שוועכע, אַלע אַרט אַנאַ־ליזען, בעהאַנדלונג מיט קוואַרץ־שטראַהלען.
נעמט אָן פון 8—10 פריה, 12—2 נ.מ. און פון 4—8 אָוו.

LEKARZ DENTYSTA צאָהן־אַרצט
St. GELBERG
זאַכאָדניאַ 15, טעל. 08-31.
היילט גאַנץ פערנאַכלעסיגטע ציינער און מויל־קראַנקה. צאָהן־ציהונג אָהן שמערצען. היילט מיט ליכט־בעשטראַה־לונג, ספּעציעלער לאַבאָראַטאָריום פון קינסטליכע ציינער.
נעהמט אָן פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

Dr. med. J. HERSZFINKIEL
15 Zawadzka 15, telefon 11-87
קינדער־קראַנקהייטען
נעמט אָן פון 8—10 פאַרמיטאָג און פון 3—5 נאָכמיטאָג.

אַל־תתהלל ביום מחר!!
כי לא תדע מה ילד יום.
לייג נישט אָפּ אויף מאָרגען
נאָר, אַז דו דאַרפסט ערלעדיגען מאַנדאַטען זאַכען זאָלסטו גלייך קומען צו לויפען אין ביוראָ
פּעטריקאָווער 17 דורך גאַנג זאַכאָדניאַ 52
וואו ס'ווערט ערלעדיגט און געוויסענהאַפט געשריבען לויט'ן אויטאָוו אַלערליי בּיטעס, קלאָזעס, זאַבעזשפּיעטשעניעם אויף אַלע שטעט אין פוילען, אַפּעלאַציעס ציווילע און קאַרנע אַפּאַ־זיציעס, אַדוואָלאַניעס, רעקורסען וועגען דירה אין יורזשאַנד־ראַזיעמטשי, וועגען פּעטער אין קאָמיסאַריאַט־רזשאָנדו און אַלע פּאָליציי־בעצירקען, אַקטען אינטערציזיעס, אַקטע דאַראָ־וויזנעס, קאַרנע כּפּראָוועס, ווי אויך אי־בערזעצונגען אין אַלע שפּראַכען. ספּעציאַליסט פון שותפות־אַקטען.
מיט אַכטונג
י. מאַנעלאַ רעכט־קאָנסולענט.

Dr. med. BRAUN
וואוינט יעצט
6־מען שערפּיען 1
(בענעדיקטאַ) טעל. 40-26
ספּעציאַל־אַרצט פאַר הויט־ און ווענערישע קראַנקהייטען און מענער־שוועכע
נעמט אָן פון 9—11 פריה און פון 5 ביז 8 אָווענד.

Dr. J. POLAKOW
קינדער־קראַנקהייטען
קאָנסטאַנטינער 37a
טעל. 39-75.
צוריקגעקעהרט
נעהמט אָן אין דער לעטשניצע אויף גייערס מאַרק (פּעטריקאָ־ווער 294) פון 2 ב ז 3½ נאָכם. אין דערהיים פון 3½—5 נאָכם.

בּיטשריפטן־ביורא
האַכבערג פּאָנסקאַ 1 טעל. 36-77.
ערלעדיגט אַלע אַרט געריכטליכע־ און שטייער־אַנגעלע־גענהייטען אין אַלע אַמטען אויך אויף לאָדזער וואָיע־וואָידזשטווע ר ע י ע ל און פּ י נ ק ט ל י ך.
בעמערקונג: וועגען פערשידענע שטייער־פראַגען נעהם איך פערזענליך אָן צווישען 5—6 נאָכמיטאָג.

לעטשניצע פון דאָקטוירים ספּעציאַליסטען
און דענטיסטישער קאַבינעט.
בזשעזשינער 11, טעלעפאָן 37-63
אָפען פון 9 פריה ביז 7 אָווענד.

ד"ר וואַלינסקי נאָז, האַלז, אויערען קר.	4—3
ד"ר קערשנער קינדער קראַנקהייטען	9-11 3-4½
ד"ר שיפמאַן אינערליכע קראַנקהייטען	11—1
ד"ר רוביטש הויט און געשלעכט־קר.	12½—1½
ד"ר שמירגעלד נערווען און געמיטס קר.	1— 2
ד"ר גאָלדבלאַט אויגען־קראַנקהייטען	12½—½
ד"ר עליאַסבערג כירורגישע קראַנקה.	1—2
ד"ר בערגמאַן פרויען און געבורטס־הילף	3—4

פּאָקען־עקזעמפּלאַרישע, שוואַך־שטערונגען ווי שטאַמלען א. א. וו. פּאַקען־שטעלען, קינסטליכע בערג־זון־בעשטראַהלונג איינ־שפּריצונגען, מאַסאַזשען, עלעקטריזאַציע, אָפּעראַציעס. אויף פערלאַנג—וויזיטען אין שטאָט.—אין לאַבאָראַטאָריום ווערען אָנגענומען אַלע אַרט אַנאַליזען, ווי אויך פלעגמאַ און בלוט
אימפּונגען געגען שקאַרלאַטין.

ד"ר ראַזשינסקי סטאָמאַטאָלאָג
צאָהן־אַרצט 10—1 3—6
קינסטליכע ציין, קאָראָנען, מאָסטען א. אַ. וו.

די לעטשניצע איז אויך טעטיג זונטאָג.

Dr. med. NIEWIAŻSKI
ספּעציאַליסט פאַר סיפיליס, טריפּער און הויט־קראַנקה. בעהאַנדלונג פון מענער־שוועכע.
האָט זיך איבערגעצויגען אויף אַנדזשעיאַ 5
נעמט אָן פון 10—1 מיטאָג און פון 5—9 אין אָווענד.
בעזונדערער וואַרטע־זאַל פאַר פרויען.

אַ קוואַליפיצירטער שניידער־געזעלע
פאַר מענער־אַרבייט ווערט געזוכט
זשגאָוסקאַ 99
ביי מ. ראָזענבלום.

עס ווערען געזוכט קוואַליפיצירטע שפּולערינס
ביי מ. פינקעל,
פּוילנאָצנאַ 27. 1989

אַ רייזענדער
פון דער מאַנופאַקטור־ און גאַ־לאַנטעריע־בראַנזשע האָט די בעסטע איינגעפיהרטע קונד־שאַפט פון דער גאַנצער פּראָ־ווינץ, זוכט אַ פּאַסענדען פּאָס־טען. די בעסטע רעפערענצען. אָפּערטען אונטער „רייזענדער"

8־ונג, שטעפּער־געזעלען!
עס ווערט געברויכט אַ נייער (געהילפס־ריכטע־ווער) און אַ לערן־יונגעל (באַלד געצאָהלט)
99 Żeromskiego 99
„Weinlen"

כ'זוך צו קויפען אַ צוראַמטען־מאַשינדעל 8־ער אָדער 9־ער, ווי אויך קראָפּט־שפּולערינס קענען זיך מעלדען ביים שטריקער פּוילנאָצנאַ 22. 1999

אַפּטהיגערמענש
מיט גוטע רעפערענצען, זוכט אַ פּאָסטען ביי וואָס עס זאָל נישט זיין. צו ער־פאַהרען ביי בינשטאָק, לוטאָמירסקאַ 21.

MIEJSKI KINEMATOGRAF OŚWIATOWY
Wodny Rynek (róg Rokicińskiej) tel. 18-26
Dojazd tramwajami 16 i 10.
Od dnia 24 do dnia 29 października 1928 r.
Dla dorosłych: Dla dorosłych:
Student z Pragi
Dramat w 12 akt. W roli głównej: Konrad Veidt
Następny program: „WSCHÓD SŁOŃCA"
Dla młodzieży:
BOHATEROWIE SAHARY
Niesamowite przygody odważnych podróżników.
W poczekalniach kina codz. do g.22 audycje radjofonicz

Przyjmuję przenoszone
pluszowe kotikowe płaszcze
do przeprasowania na najnowsze desenia.
Cena zł. 15.—
wykonywa się w przeciągu 24 godzin.
Ida Przybysz, Łódź--Chojny.
ul. DOLNA 13 (przy Rzgowskiej)
3-cia ulica od stacji krańcowej. 1977

וואָרנונג!
אַזוי ווי איך האָב אָפּגעשיקט מיט אַ שטומען טרעגער 5 טוץ שוואַרצע גאַמזע־לעדער פון דער פירמע
VERA KID
און איין לאַק פון דער פירמע „סעטאָן" און די סחורה איז אַוועקגעקומען, וואָרען איך אַלע אויפקויפערס דאָס לעדער נישט צו קויפען. אין געגענפאַל, וועל איך דעם קויפער געריכטליך פערפאָלגען. איך בעמערק דערביי, אַז איך בין דער איינציגער פערטרעטער אויף פוילען פון דער אויבענדערמאָהנטער פירמע.
פאַר אָנווייזען, וואו די סחורה געפינט זיך, וועל איך גוט בעלוינען.
זינדעל פיין,
נאַוואָמיעסקאַ 5. 5 1985

אַבאָנעמענטס־פּרייז: אין לאָדז — 5 זל. אַ חודש מיט צושטעלען אַ היים; אויף דער פּראָווינץ — 6 זל. אַ חודש; אין אויסלאַנד מיט 30 פּראָצ. טייערער.
פּרייז איינצעלט אין פּראָווינץ די [illegible] אין דער פּערלאַג נישט פערענטווערטליך [illegible]

אַנאָנסען־פּרייז: פּאַר'ן טעקסט—15 גר. פּרייטאָג און ערב יו"ט—20 גר. אין דער ריי 7 שפּאַלטען
אין טעקסט—40 . . . . 60— 4
[illegible] טעקסט—1 . . . . 15— 7
[illegible] 50 פּראָצ. טייערער. אויסל. 100 פּראָצ. טייערער. בעלוינונג—10 גר. אַ וואָרט

Za Wydawnictwo „Najer Folksblat", spółdz. z odpowiedz. udziałami: Ch. J. [illegible] i D. [illegible]. Redaktor odpowiedzialny Ch. [illegible]
Czcionkami i druk. „Najer Folksblat", Piotrkowska [illegible].